

DODATEK JUBILEUSZOWY • EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

LIPIEC 2025 r.

Mecenasem Przemian Królewskich
jest Bank Spółdzielczy w Gnieźnie

Tysiąc lat królewskiej tradycji – jubileusz koronacji pierwszych władców

Gniezno, Pierwsza Stolica Polski, znów staje się centrum historycznych refleksji. W tym roku obchodzimy wyjątkowy jubileusz – dokładnie tysiąc lat temu władca, który umocnił fundamenty polskiej państwowości, dostąpił szczytu koronacji królewskiej. Bolesław Chrobry, wielki wojownik i mąż stanu, swoją koronacją w 1025 roku przypieczętował niezależność młodego państwa i otworzył nowy rozdział naszej historii.

Obchody tego niezwykłego wydarzenia to nie tylko okazja do wspomnień, ale także do zastanowienia się nad dziedzictwem pierwszego króla Polski. Jak jego decyzje wpłynęły na naszą współczesność? W jaki sposób Gniezno - miejsce jego koronacji - nadal pielęgnuje swoją królewską tożsamość? Przygotowaliśmy dla Czytelników szereg artykułów, reportaży oraz wspomnień, które pozwolą lepiej zrozumieć znaczenie tej historycznej chwili. Zapraszamy do wspólnego świętowania – w Gnieźnie historia nie tylko żyje, ale wciąż wpływa na nasze dzisiejsze losy! Zapraszamy do lektury!

Redakcja

Drodzy mieszkańcy i goście Powiatu Gnieźnieńskiego,

Powiat Gnieźnieński to wyjątkowy region, nierozzerwalnie związany z początkami polskiej państwowości. To w

Tomasz Budasz,
Starosta powiatu gnieźnieńskiego

Gnieźnie, Bolesław Chrobry ugościł cesarza Ottona III, a gnieźnieńska Archikatedra była miejscem koronacji pierwszych polskich władców. W powiecie gnieźnieńskim doceniamy nie tylko wielką historię, ale także niepowtarzalne wydarzenia kulturalne i sportowe w każdym wymiarze!

Cieszę się, że 1000 lat po koronacji Bolesława Chrobrego, w królewskim mieście

(dokończenie na str. 2)

Szanowni Państwo,

2025 rok jest dla Pierwszej Stolicy Polski czasem wyjątkowych jubileuszy i refleksji nad bogatą historią naszego miasta. To nie tylko okazja do świętowania, ale również moment, w którym możemy z dumą spojrzeć, na dziedzictwo, które od pokoleń kształtuje tożsamość Gniezna i Polski.

Minęło już dziesięć wieków od chwili, gdy Bolesław Chrobry, wielki syn tego miasta, wstąpił na tron, rozpoczynając dynastię Piastów i umacniając niezależność naszego kraju. Koronacja Bolesława Chrobrego 18 kwietnia 1025 roku była wydarzeniem przełomowym, nie tylko w kontekście historycznym, ale także symbolicznym – oznaczała oficjalne uznanie Polski za suwerenne kró-

Michał Powałowski, prezydent Gniezna

stwo. Zaledwie kilka miesięcy później, 25 grudnia 1025 roku, w gnieźnieńskiej

(dokończenie na str. 2)

Drodzy mieszkańcy i goście Powiatu Gnieźnieńskiego

(dokończenie ze str. 1)

Gnieźnie i całym powiecie gnieźnieńskim z dumą wspominamy ten historyczny moment!

Zachęcam Państwa tym samym do udziału w wydarzeniach, dedykowanych jubileuszowym – iście królewskim – obchodom.

Radosnego świętowania, taka okazja zdarza się raz na 1000 lat!

■ **Tomasz Budasz**
Starosta Gnieźnieński

Szanowni Państwo

(dokończenie ze str. 1)

katedrze, przez arcybiskupa Hipolita, koronowano na króla Mieszka II, syn Bolesława, wraz z jego małżonką, pierwszą królową Polski – Rychezą. Te wydarzenia ugruntowały pozycję Gniezna jako duchowej i politycznej kolebki naszego narodu, miejsca, gdzie historia Polski zaczęła się na dobre. Dziś, z dumą wspominając te wielkie chwile, możemy powiedzieć, że nasza historia jest bogata i inspirująca. To dzięki niej Gniezno od wieków symbolizuje jedność, tradycję i duchową siłę naszego narodu. Obchodzimy ten jubileusz nie tylko jako wspólne święto, ale także jako okazję

do bliższego poznania i docenienia naszego dziedzictwa, które jest fundamentem naszej tożsamości.

Z tej okazji Sejm Rzeczypospolitej Polskiej ustanowił rok 2025 Rokiem Milenium Koronacji Dwóch Pierwszych Królów Polski, co zobowiązuje nas do uczczenia tych wydarzeń w sposób godny i wyjątkowy. 25 kwietnia w Pierwszej Stolicy Polski odbyło się Uroczyste Posiedzenie Posłów i Senatorów, które w podkreśliło kluczową rolę naszego miasta w początkach państwowości.

W Gnieźnie przygotowaliśmy szeroki zakres wydarzeń, które będą dostępne dla mieszkańców i turystów. Od koncertów, warsztatów, przed-

stawień teatralnych, przez rekonstrukcje historyczne, aż po specjalne festiwale i widowiska plenerowe – wszystko po to, by przybliżyć historię naszych przodków i pokazać, jak głęboko zakorzenione są w nas wartości, które wywodzimy z tamtych czasów.

Jednym z najważniejszych wydarzeń tego roku będzie Królewski Festiwal Artystyczny, trwający od czerwca do września, który w każdy weekend lata ożywi nasze miasto.

Szczególą atrakcją będzie Festiwal Kultury Słowiańskiej „Koronacja Królewska”, przenoszący nas w czasy wczesnego średniowiecza, pełen pokazów walk, turniejów, muzyki i rękodzieła. Uczestnicy będą mogli poczuć klimat tamtej epoki,

spotkać wojów, łuczników, wiedźmy i rzemieślników, a także posmakować tradycyjnych potraw. To wydarzenie, które łączy edukację z rozrywką i jest doskonałą okazją, by wspólnie celebrować naszą historię.

W pierwsze dwa weekendy sierpnia czeka nas również niezwykle widowisko plenerowe, które swoim rozmachem i emocjami przypomni dzieje naszego kraju od początków aż po koronację Bolesława Chrobrego i Mieszka II. Ta inscenizacja, pełna światła, dźwięku, pirotechniki i aktorów, stanie się prawdziwym świętem dla mieszkańców i gości Gniezna.

Zapraszamy do odwiedzenia naszej strony internetowej www.Gniezno2025.pl oraz fanpage'ów na Facebooku, gdzie na bieżąco pu-

blikujemy kalendarium wydarzeń, szczegóły i aktualności związane z obchodami. To idealny czas, aby przypomnieć wszystkim, jak wielkie znaczenie ma Gniezno dla historii Polski i jak ważne jest pielęgnowanie tego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń.

Szanowni Państwo – niech ten rok będzie dla nas wszystkich okazją do radości i wspólnego świętowania. Niech przywołane wydarzenia umocnią nas w przekonaniu, że nasza historia jest nie tylko fundamentem przeszłości, ale także inspiracją do budowania lepszej przyszłości.

■ **Michał Powałowski**
Prezydent Miasta Gniezna

PRZYBYLSCY^{DENTAL} CLINIC

Zakochani w uśmiechu

- licówki
- implanty All on X
- ortodoncja nakładkowa
- chirurgia
- leczenie paradontozy
- zabiegi z anestezjologiem
- tomografia 3D

www.impla-tmedical.pl
Gniezno, Warszawska 28
+48 516 190 678

Archidiecezja gnieźnieńska przeżywa w tym roku 1025-lecie swego istnienia. W 1000 roku przybył do Gniezna wraz z papieskim legatem cesarz Otton III. Najdonioślejszym efektem Zjazdu Gnieźnieńskiego było utworzenie pierwszej w Polsce metropolii, w skład której – oprócz Gniezna – wchodziły także biskupstwa w Krakowie, Wrocławiu i Kołobrzegu.

■ Cesarz Otton przybył na Wzgórze Lecha w konkretnym celu. Chciał oddać cześć swojemu zmarłemu przed trzema laty przyjacielowi. Św. Wojciech, którego ciało książę Bolesław sprowadził do Gniezna, jest nie tylko patronem naszej archidiecezji, ale i całej Ojczyzny. Św. Jan Paweł II w czasie milenium jego śmierci mówił w Gnieźnie: „Wojciechowy zasiew krwi przynosi wciąż nowe duchowe owoce. Czerpała z niego cała Polska u zarania swej państwowości i przez następne stulecia. Zjazd Gnieźnieński otworzył dla Polski drogę ku jedności z całą rodziną państw Europy. U progu drugiego tysiąclecia naród polski zyskał prawo, by na równi z innymi narodami włączyć się w proces tworzenia nowego oblicza Europy. Jest więc św. Wojciech wielkim patronem jednoczącego się wówczas w imię Chrystusa naszego kontynentu. Święty Męczennik tak swoim życiem, jak i swoją śmiercią kładzie podwaliny

pod europejską tożsamość i jedność”.

Ten rok to przede wszystkim 1000-lecie koronacji królewskich Bolesława Chrobrego i jego syna Mieszka II Lamberta. Nie sposób przejść obok tych rocznic obojętnie. Choć początków naszej Ojczyzny upatrujemy w Chrście Mieszka I z 966 roku, a w Zjeździe Gnieźnieńskim widzimy podkreślenie roli, jaką w Europie zaczęła odgrywać rodząca się wówczas Polska, to jednak koronacja Bolesława Chrobrego na króla, która miała miejsce w gnieźnieńskiej katedrze, była aktem ostatecznie przypieczętowującym polską państwowość.

Samo wydarzenie miało wymiar sakralny. Uroczystego namaszczenia, a następnie koronacji Bolesława dokonał arcybiskup Hipolit, ówczesny metropolita gnieźnieński. Obrzęd ten został powtórzony jeszcze tego samego roku w stosunku do jego syna Mieszka II Lamberta i jego żony Rychyzy. Od tego momentu możemy

gnieźnieńską katedrę z dumą nazywać aulą koronacyjną królów Polski.

Ścisły związek, jaki na przestrzeni wieków istniał między koronowanymi królami, a arcybiskupami gnieźnieńskim, pokazuje, że historia rodzącego się państwa i rozwijającego się paralelnie Kościoła wzajemnie się przenikały. Związek ten przetrwał próbę czasu i dziś daje nadzieję na to, że można – przy zachowaniu i poszanowaniu wzajemnej autonomii – razem owocnie współpracować dla dobra wszystkich Polaków.

Jak wskazał papież Franciszek w przesłaniu na tegoroczne gnieźnieńskie uroczystości jubileuszowe, koronacja królewska była możliwa również dzięki niebiańskiemu wstawiennictwu św. Wojciecha, biskupa i męczennika, który oddał swoje życie za Chrystusa, oświecił ten naród światłem Ewangelii, świadcząc przemożnie również wobec przyszłych pokoleń uczniów Chrystusa, że

Wojciech Polak, Arcybiskup Metropolita Gnieźnieński, Prymas Polski

kręć męczenników jest posiewem nowych chrześcijan. Wspaniałomyślny Bóg, świadectwem licznych świętych mężczyzn i kobiet, uczynił tę ziemię owocną w wierze. Św. Wojciecha, naszego przemożnego Patrona, prosimy zatem o szczególną opiekę

nad Kościołem, nad naszą Ojczyzną, nad naszym miastem.

■
+ Wojciech Polak
Arcybiskup Metropolita
Gnieźnieński
Prymas Polski

Stanisława Łowińska

Gnieźnieńska Królewska Stolico

Poznań, 10 października 2024 r.

Wyrostaś z Piastowskiego dziedzictwa – polskiego plemienia.
Matką Twą przez tysiąclecie była i jest Polska Ziemia.
Jak nie strzec i nie pamiętać drogi Jej Korony,
Ojczyzny naszej krzyżem naznaczonej, krzyżem zwycięstwa,
krzyżem zmartwychwstania poprzez cierpienia, wojny
i powstania, jak się nie szczyścić koronacją pierwszego króla,
króla polskiego Bolesława Chrobrego, syna Mieszka I,
który chrzest przyjął, ażeby Polska chrześcijańska była,
według Bożych przykazań ludowi służyła.
Tak to dziś, służąc o Bogu pamięta, gdyż Ziemia Polska, jak niebo
była i jest święta.

Może niektórzy Bracia z tym się nie zgadzają,
jednak krople krwi polskiej Koronie oddają.
Przesłanie poety płynie z Częstochowy – coś więcej
potrzeba od Matczynej mowy, modlitwy i prośby,
kiedy naród Polski czuje świata groźbę, pogardę Jej Syna.
Ona swą Koronę z Gnieźnieńską, tysiącletnią spina
z koronacją króla Bolesława Chrobrego po wsze czasy.
Królestwa Jego zniszczyć nie pozwoli,
mimo że nasz naród doznając niewoli
w odrzucaniu wiary,
przykazań miłości,
świat chwały,
korony – nadziei
na nieludzki dzieli.

Gniezno, 5 lutego 2025 r.
Pisane w Gnieźnie
zestawione
Stanisława Łowińska

Szanowni Czytelnicy,

z ogromną radością oddaję w Państwa ręce specjalne wydanie gazety „Przemiany na Szlaku Piastowskim”, zatytułowane „Królewskie Przemiany”. Nieprzypadkowo trafia ono do rąk Czytelników właśnie teraz, kiedy duch historii przypominał nam, gnieźnianom, w jakim wyjątkowym mieście żyjemy. Mieście, w którym powstało Państwo Polskie, w którym rodziła się nasza tożsamość narodowa, w którym historia przeplata się z teraźniejszością. Hasło rekonstrukcji: „**Niech żyje król!**” zabrzmiało jak echo tysiąca lat dziejów.

Rekonstrukcja koronacji w sercu pierwszej stolicy Polski jest czymś więcej niż widowiskiem – jest żywą lekcją historii, powrotem do źródeł i symbolicznym mostem między przeszłością, a naszym codziennym życiem. Bo to tutaj znajduje się stolica i początek Królestwa Polskiego. To tutaj zrodziła się polska państwowość, duch wspólnoty i tradycja, która do dziś nas inspirowa.

„Królewskie Przemiany” to nie tylko wspomnienie dawnych koron, lecz także refleksja nad tym, kim jesteśmy jako wspólnota. To opowieść o tożsamości budowanej przez pokolenia, o dziedzictwie, które zobowiązuje i o Gnieźnie – mieście, które wciąż uczy nas siły z korzeni.

Dziękuję wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tego wyjątkowego wydania. Liczę na wspólną celebrację historii, która żyje – i która nadal nas kształtuje.

Z wyrazami szacunku,

■ **Mateusz Hen**
Wydawca

Bank Spółdzielczy w Gnieźnie

■ Blisko 155 lat temu w Gnieźnie rozpoczęła się historia bankowości spółdzielczej – z małej inicjatywy wyrosła solidna instytucja, mocno osadzona w lokalnej społeczności. Obecnie to już 12 placówek w powiatach: gnieźnieńskim, wągrowieckim oraz mogileńskim

wem korony – wyjątkową pamiątkę i symbol związku z historią Gniezna.

Myślimy też o przyszłości – stąd inicjatywa powołania Rady Doradczej „Bank Młodych Umysłów”, gdzie młodzi mieszkańcy podpowiadają nam jak powinien wyglądać nowoczesny bank: od komunikacji po funkcjonalność produktów.

Nasze działania zostały zauważone także na poziomie ogólnopolskim – w 2024 roku zajęliśmy 2. miejsce w rankingu najlepszych banków spółdzielczych w Polsce, a nasza Prezes Barbara Borowska, otrzymała tytuł Managera Roku przyznawanego przez Związek Banków Polskich. Natomiast w roku milenijnym została wyróżniona tytułem Gnieźnianin Roku 2024.

W 2026 roku obchodzimy 155-lecie istnienia Banku – to dla nas okazja nie tylko do świętowania, ale też do dalszego działania, otwierania się na potrzeby klientów i lokalnych środowisk. Połączenie nowoczesności z poszanowaniem tradycji nabiera jeszcze głębszego sensu.

Zapraszamy do zapoznania się z naszą ofertą – zarówno w placówkach, jak i na stronie internetowej: www.bs.gniezno.pl

Zajrzyj też na nasz profil na Facebooku czy Instagramie, gdzie na bieżąco informujemy o nowościach, wydarzeniach i lokalnych inicjatywach, które wspieramy.

**JESTEŚMY TU
– BLISKO CIEBIE I DLA CIEBIE**

Ranking najlepszy bank spółdzielczy - 2 miejsce

Bank Spółdzielczy w Gnieźnie od pokoleń wspiera rozwój gospodarczy miasta i gmin z terenu działania, łącząc tradycję z nowoczesnym podejściem do finansów.

Dziś rozwijamy się dynamicznie – poszerzamy ofertę i odpowiadamy na realne potrzeby mieszkańców. Jesteśmy blisko ludzi i tego, co ważne: od lat wspieramy lokalne wydarzenia sportowe i kulturalne. W 2025 roku włączyliśmy się także w obchody 1000 rocznicy koronacji pierwszych królów Polski, wspierając finansowo jej obchody i wydając limitowaną edycję karty płatniczej z moty-

Bank dawniej

Bank dziś

Bank Młodych Umysłów

Gnieźnianin 2024 Roku

plus polsat box

Dwie wybrane usługi za 80 zł/mies. po rabatach?

Umowa na min. 2 lata.

Po 2 latach opłata 90 zł/mies. po rabatach.

Abonament za światłowód może być wyższy o 20 zł/mies. w zależności od infrastruktury lub typu zabudowy budynku.

Plus: ceny uwzględniają rabaty za zgody marketingowe 5 zł/mies. i za e-fakturę 5 zł/mies. **Polsat Box:** ceny uwzględniają rabat 10 zł/mies. za zgody marketingowe. Szczegóły w regulaminach na plus.pl i polsatbox.pl

Zapraszamy do punktów sprzedaży w Gnieźnie
ul. Moniuszki 2, tel. 601 065 305
Galeria Gniezno (ul. Pałucka 2), tel. 601 452 068

Jak w Gnieźnie pierwszych królów koronowano?

Tekst, ilustracje
i opracowanie graficzne:
Jarosław Gryguć

GRÓD W GNIEŹNIE

Otoczona wodami jezior gnieźnieńska Góra Lecha była ważnym dla polańskich plemion miejscem długo przed tym, zanim Piastowie wybrali je pod budowę najświetniejszego grodu swojego państwa. Znajdował się tu ośrodek pogańskiego kultu oraz odbywały się tu wiece, na których decydowano o ważnych dla wspólnoty sprawach. Wzniesiona przez Piastów na owej „świętej górze” warownia miała imponujące rozmiary, ale sławę zawdzięczała nie wielkości, lecz wydarzeniom, które miały w niej miejsce. Tutaj Mieszko I ufundował jedną z pierwszych chrześcijańskich świątyń naszego państwa. Tutaj złożono ciało św. Wojciecha – pierwszego polskiego świętego. Tutaj, podczas zjazdu gnieźnieńskiego, powołano pierwsze polskie arcybiskupstwo. I tutaj wreszcie koronowani byli pierwsi polscy królowie.

Dlaczego pierwszych królów koronowano w Gnieźnie?

Tutaj siedzibę miał arcybiskup – jedyna osoba, która mogła tego aktu dokonać. Co równie ważne, król potrzebował świętego patrona – pośrednika w kontaktach z Bogiem. Najważniejszy polski święty – biskup Wojciech – pochowany był w Gnieźnie, zatem lepszego miejsca wyniesienia na tron niż sąsiedztwo jego grobu wówczas nie było. Przy konfesji św. Wojciecha koronowano pierwszych pięciu królów Polski. Dopiero upowszechnienie się, od końca XII wieku, kultu pochowanego w katedrze na Wawelu biskupa Stanisława – uznanego za drugiego obok Wojciecha patrona Polski – otworzyło w tym względzie nowe możliwości.

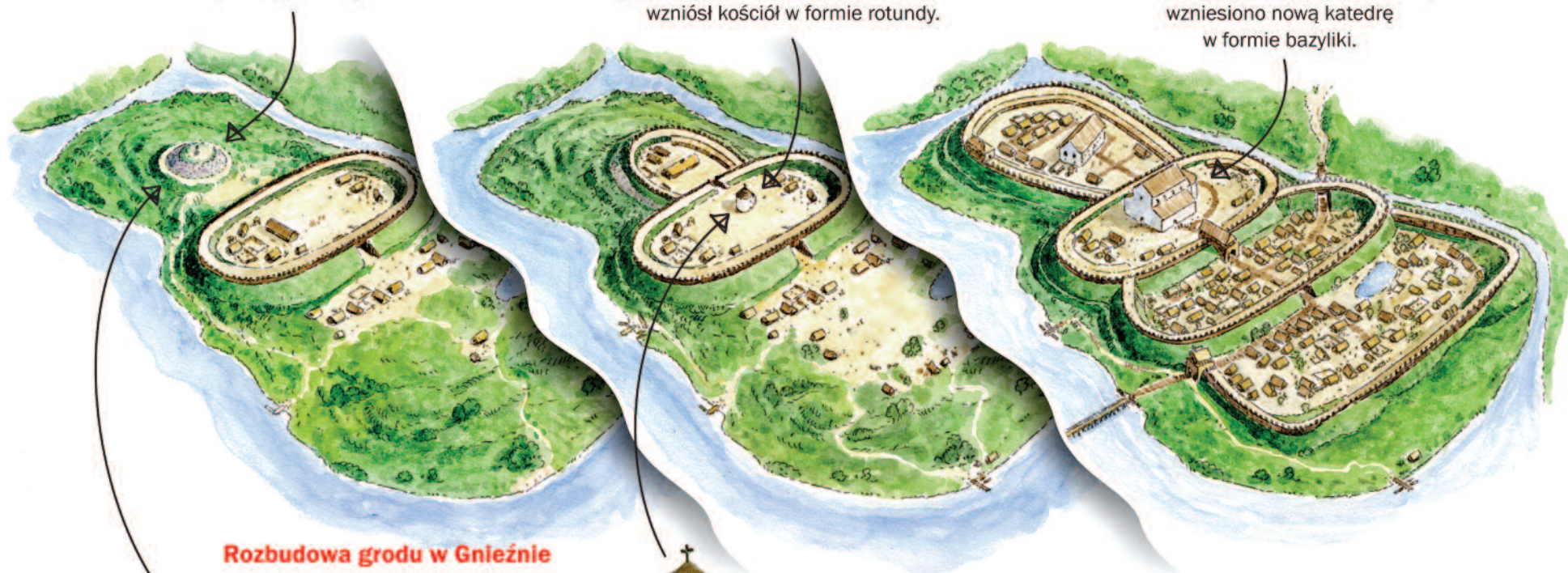

• Denar z wizerunkiem św. Wojciecha.

• Góra Lecha w połowie X wieku. Widoczne obłożone kamieniami wzgórce – domniemane miejsce pogańskiego kultu.

• Po przyjęciu chrześcijaństwa Mieszko I zbudował na miejscu pogańskiego kurhanu drugi człon grodu, a w starszej części warowni wznosił kościół w formie rotundy.

• Za czasów Bolesława Chrobrego, syna Mieszka I, gród został znacznie rozbudowany, a na miejscu rotundy wzniesiono nową katedrę w formie bazyliki.

Rozbudowa grodu w Gnieźnie na przełomie X i XI wieku

• W 997 roku w Mieszkowej rotundzie złożono ciało biskupa Wojciecha – pierwszego polskiego świętego. W 1000 roku do jego grobu przybył z pielgrzymką cesarz niemiecki Otton III – najpotężniejszy władca ówczesnej Europy. Podczas tej wizyty, zwanej dziś zjazdem gnieźnieńskim, powołano polską metropolię kościelną ze stolicą w Gnieźnie i biskupstwami w Kołobrzegu, Krakowie,

Bolesław Chrobry prowadzący Ottona III do grobu św. Wojciecha

GNIEŹNIEŃSKIE KOŚCIOŁY KORONACYJNE

Akt koronacji miał charakter obrzędu religijnego, dlatego musiał odbyć się w kościele. Odpowiednia do tej ceremonii świątynia musiała mieć wysoką rangę, nie liczyły się jednak wielkość czy bogaty wystrój, lecz tradycja miejsca. Istotne było posiadanie relikwii ważnego świętego lub grobu sławnego władcy – najlepiej założyciela dynastii.

Pierwsza bazylika – wczesnoromańska

Pierwszą świątynią wzniesioną na Wzgórzu Lecha była niewielka rotunda ufundowana przez Mieszka I. Bolesław Chrobry uznał, że Mieszkowa rotunda jest zbyt skromna, by pełnić rolę kościoła arcybiskupiego, więc na jej miejscu zbudowano znacznie większy kościół w formie bazyliki. W tej świątyni dokonano koronacji Bolesława Chrobrego i Mieszka II. W połowie XI wieku, na skutek powrotu miejscowej ludności do pogaństwa oraz zniszczenia gnieźnieńskiego grodu przez Czechów budowla popadła w ruinę.

Historia gnieźnieńskich katedr

- Połowa XIV wieku. Na miejscu rozebranej bazyliki romańskiej powstaje znacznie większa bazylika w stylu gotyckim. W zamyśle inicjatora budowy – arcybiskupa Jarosława Bogorii ze Skotnik – ma być kolejnym kościołem koronacyjnym królów Polski, co jednak się nie ziszcza.

- Koniec XI wieku. Zrujnowana bazylika z czasów Chrobrego zostaje odbudowana w okazałszej formie, z dobudowaną od zachodu dwuwieżową fasadą.

- 1. połowa XI wieku. Na miejscu rotundy Bolesław Chrobry buduje bezwieżową bazylikę.

- 2. połowa X wieku. Po przyjęciu chrztu Mieszko I wznosi na Wzgórzu Lecha małą kamienną rotundę. W 1000 roku, wraz z powołaniem z Gnieźnia arcybiskupstwa, kościół zyskuje rangę katedry.

- W podziemiach dzisiejszej katedry zachował się okazały kamienny grobowiec z czasów koronacji Chrobrego. Przypuszcza się, że został w nim pochowany pierwszy arcybiskup gnieźnieński Radzim-Gaudenty, przyrodni brat św. Wojciecha.

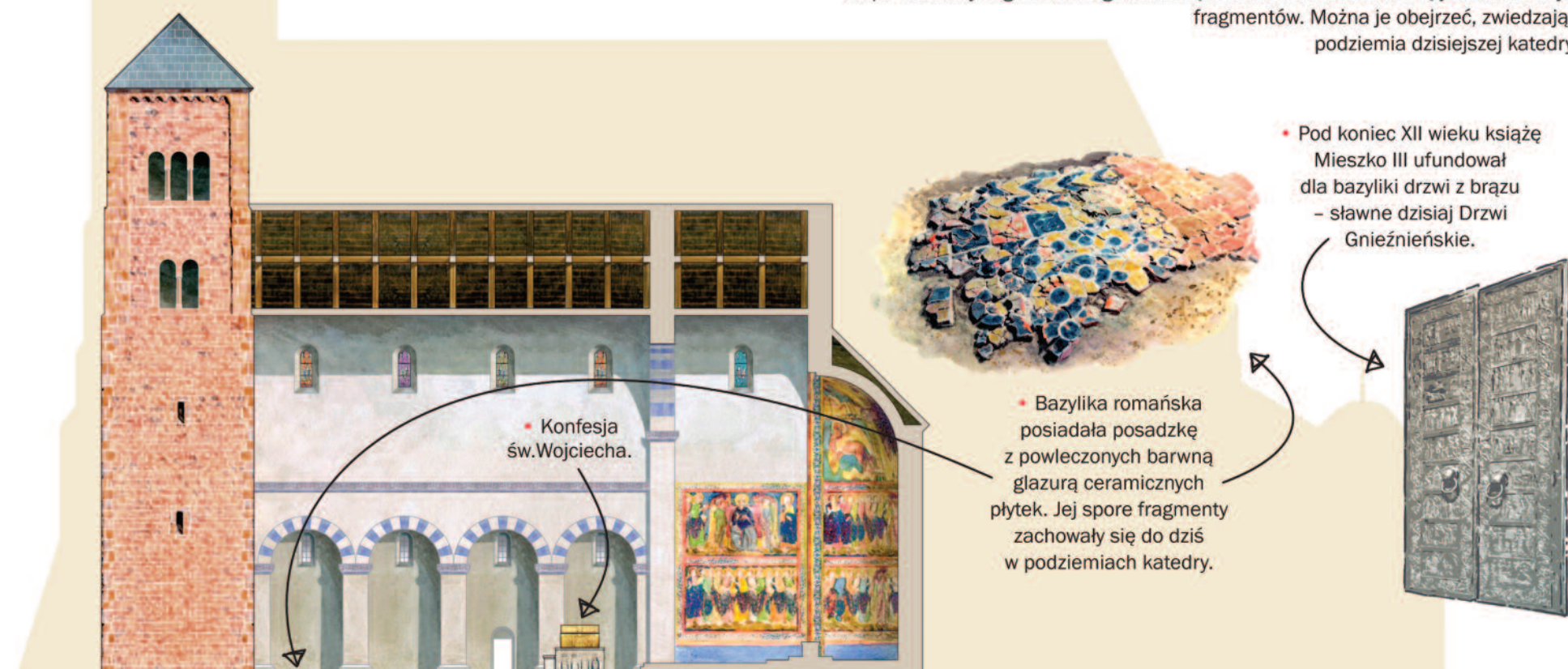
Druga bazylika – romańska

- Opuszczoną za czasów Mieszka II bazylikę odbudowano, a właściwie wybudowano od nowa, dopiero po ćwierćwieczu, za rządów Bolesława Śmiałego. Świątynia miała prawie identyczne wymiary co poprzednia, różniła się jednak posiadaniem dwóch masywnych wież, pomiędzy którymi umieszczono empore – wielki balkon, na którym władca zasiadał podczas nabożeństwa. Centralne miejsce w kościele zajęła nowa konfesja z grobem św. Wojciecha, gdzie złożono szczęśliwie ocalałą część relikwii. W bazylice tej koronowano Bolesława Śmiałego, Przemysła II i Wacława II. Czterdzieści lat po koronacji tego ostatniego budowlę rozebrano. Zachowało się jednak wiele jej fragmentów. Można je obejrzeć, zwiedzając podziemia dzisiejszej katedry.

- Pod koniec XII wieku książę Mieszko III ufundował dla bazyliki drzwi z brązu – sławne dzisiaj Drzwi Gnieźnieńskie.

- Bazylika romańska posiadała posadzkę z powleczonej barwną glazurą ceramicznych płytek. Jej spore fragmenty zachowały się do dziś w podziemiach katedry.

- Zarys sylwetki dzisiejszej katedry gotyckiej wykonany w tej samej skali, co przekroje poprzedzających ją bazylik.

CEREMONIA KORONACYJNA

Przebieg ceremonii wyniesienia władcy na tron ukształtował się ostatecznie w X wieku w Niemczech i obowiązywał przez całe średniowiecze. Dniem ceremonii była niedziela lub dzień świąteczny, np. Boże Narodzenie. Rano przyszedł król, ubrany w skromną szatę, udawał się z procesją pod katedrę. Tam czekał arcybiskup, który za rękę wprowadzał elekta do środka i prowadził do ołtarza. Następnie oznajmiał zebranym, że przyprowadził wybranego przez Boga władcę i pytał, czy im się ten wybór podoba. Lud na znak poparcia wznosił ku niebu prawe ręce i życzył królowi pomyślności. Po wysłuchaniu kazania elekt składał przysięgę dochowania wierności wierze, opieki nad Kościołem i sprawiedliwych rządów. Po niej arcybiskup w asyście biskupów namaszczał go świętymi olejami i przekazywał mu kolejno insygnia władzy, jako ostatnie – koronę, którą wkładał władcy na głowę. Potem biskupi odprowadzali króla do tronu, by w majestacie ukazał się poddanym, a ci śpiewali hymn *Ciebie, Boże, chwalimy*. Na koniec odprawiano mszę. Po ceremonii odbywała się jeszcze wielka uczta, podczas której najdostojniejsi panowie usługiwali królowi przy stole, co miało pokazać ludowi zgodę panującą wśród możnych.

„Patrzcie, tu przyprowadziłem wam przez Boga wybranego władcę”.

Wprowadzenie do kościoła

„Przyjmij ten oręż i zwalczaj nim wszystkich nieprzyjaciół Chrystusa...”.

Namaszczenie

Wręczenie miecza

„Poły płaszczu niech ci przypominają, jaką gorliwością wiary płonąłeś i o tym, że aż do śmierci powinienes bronić pokoju”.

Nalóżenie płaszczu

„Te oznaki powinny cię napominać, jak masz w sposób ojcowski dogłądać swoich poddanych...”.

Wręczenie berła i jabłka

Nalóżenie pierścienia

Nalóżenie korony

Król na tronie

- Wraz z królem koronowano też królewską małżonkę. Na ilustracji pieczęć z wizerunkiem żony Mieszka II Rychezy i napisem REGINA, czyli po łacinie – królowa. Samo słowo „król”, określające monarchę w językach słowiańskich, pochodzi od imienia Karola Wielkiego, uważanego w średniowieczu za władcę idealnego.

Koronacja Bolesława Chrobrego w katedrze gnieźnieńskiej

INSYGNIA KORONACYJNE

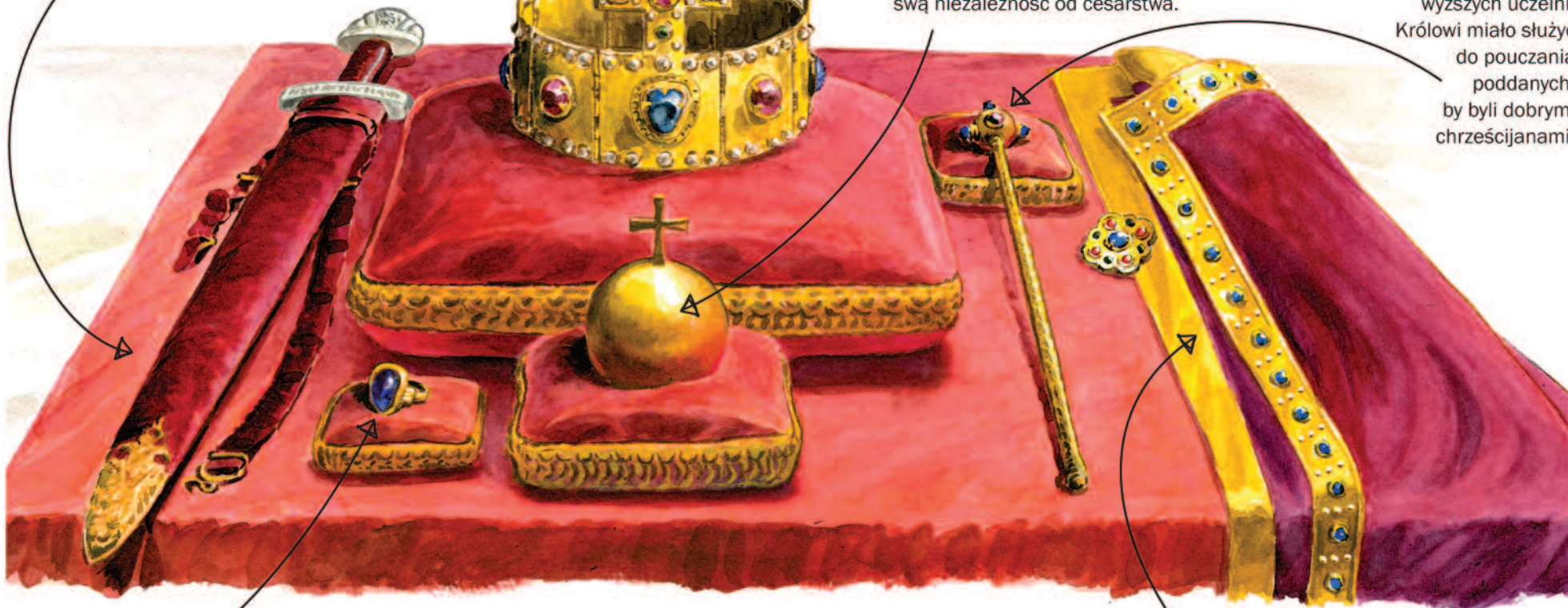
Nic nie kojarzy się z królem bardziej niż korona, jednak insygniów, czyli przedmiotów symbolizujących władzę monarchy, było więcej. Przekazywane kolejno władcy podczas koronacji były, mniej lub bardziej zrozumiałą dla poddanych, informacją o roli i uprawnieniach króla. Dzięki wyjątkowym kształtom i kosztownemu wykonaniu stanowiły też swoisty znak jakości, potwierdzający w oczach ludu akt nadania godności królewskiej. Niestety, insygnia pierwszych polskich władców nie zachowały się do naszych czasów. Wyjątkiem jest kopia włóczni św. Maurycego przechowywana dziś na Wawelu w Krakowie.

- Korona, symbol wywyższenia ponad innych, wywodzi się od wieńców laurowych, którymi w starożytnej Grecji dekorowano głowy zwycięzców zawodów sportowych lub poetyckich. Koronę zwaną koronacyjną – nakładaną podczas koronacji – władca miał na głowie tylko raz w życiu. Po uroczystości wędrowała ona wraz z pozostałymi insygniami do skarbcza. Była wykonana z drogocennych materiałów – złota i szlachetnych kamieni – a do tego uznawano ją za relikwię, a takim przedmiotom należała była wyjątkowa opieka. Król nie musiał jednak chodzić z gołą głową. Posiadał „codzienną” koronę osobistą, wykonaną z tańszych surowców – pozłacanej blachy i imitacji drogich kamieni – oraz równie skromną koronę hełmową, którą nakładał na hełm podczas bitew. Koronę osobistą, wraz z kopiami innych insygniów, wkładano władcy do grobu. Czasami przygotowywano jednak na tę okoliczność specjalną koronę grobową – jeszcze oszczędniejszą, np. wykonaną ze skóry!

- Miecz był symbolem męstwa i waleczności, ale też prawa i sprawiedliwości. Arcybiskup wręczał go królowi, napominając, by zwalczał nim nieprzyjaciół Chrystusa i złych chrześcijan.

- Jabłko królewskie było – obok korony i berła – najważniejszym symbolem władzy monarchy. Pierwsi używali jabłek cesarze, by podkreślić, że sprawują władzę nad całym światem. Od XI wieku także królowie, by zaznaczyć swą niezależność od cesarstwa.

- Berło to oznaka najwyższej władzy, niekoniecznie królewskiej – używają go również rektorzy wyższych uczelni. Królowi miało służyć do pouczenia poddanych, by byli dobrymi chrześcijanami.

- Pierścień podkreślał związek króla z Bogiem.

- Korona hełmowa przypisywana Kazimierzowi III Wielkiemu.

- XI-wieczna korona grobowa cesarza Konrada II. Miedziany diadem wykonano z wtórnie użytej blachy ze złotą inskrypcją, z której wycięto potrzebne elementy. Zrobiono to niedbale – na krzyżu i liliach litery są przycięte, a niektóre odwrócone.

- Płaszcz. Noszenie przez króla purpurowego płaszcza było zwyczajem zaczerpniętym od cesarzy rzymskich. Purpurowy barwnik do jego farbowania uzyskiwano ze ślimaka purpurowego, występującego na wybrzeżach Morza Śródziemnego. Barwnik ten był niezwykle drogi, gdyż do przygotowania jednej szaty trzeba było zebrać kilka tysięcy ślimaków. Purpurowy strój był więc oznaką wielkiego bogactwa. Płaszcz spinano pod szyją kosztowną broszą.

- Włócznia św. Maurycego była insygnium królewskim w cesarstwie niemieckim. Jej kopię otrzymał od Ottona III Bolesław Chrobry podczas zjazdu gnieźnieńskiego w roku 1000. Możliwe, że Piastowie używali jej podczas pierwszych koronacji, choć pewne wątpliwości co do tego budzi fakt, że po upadku monarchii włócznia nie została zabrana przez Rychezę wraz z innymi insygniami do Niemiec.

Podczas wizyty w Gnieźnie zachwycony bogactwem polskiego dworu cesarz Otton III włożył Bolesławowi na głowę swój diadem cesarski. W ten sposób przyjął symbolicznie polskiego księcia do „rodziny” królewskiej, wywyższając go ponad innych książąt.

Zadbaj o swój słuch w gabinetach **Fono-Medica**

**BADANIE
BŁĘDNIKA**

**DOPASOWANIE
APARATÓW
SŁUCHOWYCH**

**INHALACJA
AMSA**

**NOWOCZESNA
DIAGNOSTYKA
SŁUCHU**

SIEDZIBA:

FONO-MEDICA

Aparaty Słuchowe Iwona Król

62-200 Gniezno, ul. Farna 1/1

tel. kom. **605 217 271**

od poniedziałku do piątku **9.00 - 17.00**

I sobota miesiąca **9.00 - 12.00**

NASZE ODDZIAŁY:

ODDZIAŁ STRZELNO
NZOZ MEDICA
ul. Michelsona 2

tel. 605 217 271
wtorek

ODDZIAŁ MOGILNO
SPZOZ Mogilno Poradnia
ul. Kościuszki 10

tel. 605 217 271
czwartek

ODDZIAŁ ŻNIN
Poradnie Specjalistyczne
Pałuckie Centrum Zdrowia
ul. Szpitalna 30

tel. 605 217 271
środa

ODDZIAŁ JANOWIEC WLKP.
Przychodnia Lekarska
ul. Gnieźnieńska 4

tel. 605 217 271
pierwszy piątek miesiąca

ODDZIAŁ GNIEZNO
ul. Podkomorska 4, VIVAX

tel. 606 565 602
poniedziałek - czwartek

605 217 271

www.fono-medica.gniezno.pl

Gmina Łubowo w rytmie historii i nowoczesności

W tym roku świętujemy obchody 1000-lecia koronacji Bolesława Chrobrego. Gmina Łubowo to miejsce, w którym historia spotyka nowoczesność. To właśnie tu – w Dziekanowicach – znajduje się Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy, miejsce symboliczne dla narodzin państwowości. Jednocześnie inwestycje drogowe i infrastrukturalne zmieniają gminę w prężnie rozwijającą się część regionu.

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy

Muzeum Pierwszych Piastów – kolebka historii

Muzeum Pierwszych Piastów na Lednicy stanowi prawdziwe serce lokalnej oferty kulturalnej. To tutaj oglądać możemy najstarsze i najlepiej zachowane relikty architektury wczesnego średniowiecza w Polsce. Miejsce to zostało zaliczone w poczet Pomników Historii Państwa Polskiego.

Inwestycje

Ostatni czas przyniósł szereg kluczowych działań drogowych, m.in.:

- **Rozbudowa węzła „Łubowo” drogi ekspresowej S5 wraz z budową drogi zbiorczej klasy „Z” na terenie WSSE, podstrefa „Łubowo”.**

Rozbudowa węzła „Łubowo” drogi ekspresowej S5 wraz z budową drogi zbiorczej klasy „Z” na terenie WSSE, podstrefa „Łubowo”

Głównym celem inwestycji było usprawnienie komunikacji terenów Kostrzyńsko-Słubickiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej S.A. oraz zmniejszenie uciążliwości transportu kołowego dla mieszkańców.

Dzięki otwarciu nowego węzła kierowcy mogą już swobodnie przemieszczać się drogą ekspresową

S5. Rozbudowany węzeł w Fałkowie ma bezpośredni zjazd na Specjalną Strefę Ekonomiczną, co znacznie ułatwia dostęp do tego ważnego obszaru gospodarczo-przemysłowego.

- Zadania drogowe z Programu Inwestycji Strategicznych (Polski Ład) – „**Zaprojektowanie i wybudowanie lub przebudowanie ok. 7660 m dróg gminnych na terenie Gminy Łubowo**” – gmina otrzymała dofinansowanie w wysokości **8.532.791,22 PLN**. Całkowita wartość inwestycji to 8.990.402,72 PLN.

- w 2024 roku z Programu Inwestycji Strategicznych (Polski Ład) Gminie Łubowo przyznano dofinansowanie w wysokości **7.990.000,00 PLN** na realizację zadania „**Budowa i przebudowa dróg gminnych na terenie gminy Łubowo**”. Całkowita wartość inwestycji to **10.265.466,35 PLN**.

Zrealizowano również szereg innych inwestycji, m.in.:

- „**Zaprojektowanie i wykonanie rozbudowy oczyszczalni ścieków w m. Strychowo, Gmina Łubowo**” – dofinansowanie z Programu Inwestycji Strategicznych Polski Ład 2.500.000,000 zł. Całkowita wartość inwestycji 5.719.500,00 zł.

- **Przebudowa stacji uzdatniania wody wraz z przebudową sieci wodociągowej w m. Woźniki oraz przebudowa sieci kanalizacyjnej wraz z przepompownią ścieków w m. Fałkowo.** Inwestycja została współfinansowana z Funduszy Unijnych w ramach operacji typu „Gospodarka wodno-ściekowa” objętej Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014 – 2020. Kwota dofinansowania – 3.179.000,00 zł. Całkowita wartość inwestycji – 5.097.800,01 zł.

- **Budowa Klubu Malucha w Wierzycach** – Gmina Łubowo uzyskała dofinansowanie z KPO w wysokości 1.297.995,42 zł.

W trakcie realizacji są też zadania:

- „**Zakup ciężkiego sprzętu ratowniczo-gaśniczego dla OSP Łubowo oraz wyposażenia dla OSP Lednogóra**”. Zadanie zostało dofinansowane na podstawie umowy pomiędzy Zarządem Województwa Wielkopolskiego a Gminą Łubowo. **Dofinansowanie: 1 614 934,08 zł.**

- „**Zaprojektowanie i wybudowanie drogi dla rowerów wzdłuż drogi powiatowej nr 2199P na odcinku Lednogóra – Imielno**”. Zadanie zostało dofinansowane na podstawie umowy pomiędzy Zarządem Województwa Wielkopolskiego a Gminą Łubowo „Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej w ramach ZIT”. Wartość podpisanej umowy: 1.753.000,00 zł. Dofinansowanie 70% wartości inwestycji.

- „**Budowa ścieżki rowerowej Lednogóra – Rybitwy. Formuła zaprojektuj i wybuduj**”. Zadanie zostało dofinansowane na podstawie umowy pomiędzy Zarządem Województwa Wielkopolskiego a Gminą Łubowo. „Rozwój zrównoważonej mobilności miejskiej w ramach ZIT”. Wartość podpisanej umowy: 2.183.893,45 zł. Dofinansowanie 70% wartości inwestycji.

Finał „Modernizacja Roku”

W kwietniu 2025 r. inwestycja **Rozbudowa węzła „Łubowo” drogi ekspresowej S5 wraz z budową drogi zbiorczej klasy „Z” na terenie WSSE, podstrefa „Łubowo”** znalazła się w finale prestiżowego konkursu „**Modernizacja Roku & Budowa XXI w.**”. To ogromne wyróżnienie dla gminy.

Gmina Łubowo łączy głęboki szacunek do dziedzictwa Piastów z nowoczesnym podejściem do infrastruktury i rozwoju. Dzięki inwestycjom i wsparciu ze środków zewnętrznych, gmina ciągle się rozwija, poprawiając komfort życia i przyciągając turystów.

Gmina Gniezno

Gmina Gniezno położona jest w powiecie gnieźnieńskim, w Wielkopolsce. Wójt Gminy Gniezno jest Maria Suplicka, która swoją funkcję sprawuje od 2018 roku. Gmina ma kształt obwarzanki, która otacza miasto Gniezno oraz sąsiaduje z gminami Czarniejewo, Kłecko, Łubowo, Mieleszyn, Niechanowo, Rogowo, Trzemeszno i Witkowo.

Gminę o powierzchni 178,1 km zamieszkuje obecnie około 15 tys. mieszkańców. W skład gminy wchodzi 31 sołectw, są to: Braciszewo, Dalki, Dębówiec, Ganina, Goślinowo, Jankowo Dolne, Kalina, Krzyszczewo, Lubochnia, Lulkowo, Łabiszyn, Męczniki, Mnichowo, Modliszewo, Modliszewko, Napoleonowo, Obora, Obórka, Osiniec, Piekary, Pyszczynek, Pyszczynek, Skierszewo, Strzyżewo, Strzyżewo Kościelne, Strzyżewo Paczkowe,

całą do aktywnego spędzania czasu. Trzeba też wspomnieć o obiektach sportowych, które powstały na przestrzeni ostatnich lat jak chociażby bieżnia lekkoatletyczna w Szczytnikach Duchownych czy hala sportowa w Goślinowie, z których swobodnie korzystać może lokalna społeczność. Hala pozwala na grę w piłkę nożną halową, siatkówkę, koszykówkę, piłkę ręczną i tenisa ziemnego z dodatkową strefą bezpieczeństwa dookoła

pasieki. Producenci żywności są bardzo popularni w powiecie ale i poza jego granicami. Duży potencjał ulokowany jest w jednastu Kołach Gospodyń Wiejskich, które prężnie działają szerząc lokalne tradycje i kulturę. Koła promują lokalne produkty, dania czy wypieki, które prezentują na specjalne okazje, biorą udział w tematycznych konkursach, doskonale przy tym integrują lokalną społeczność.

Gmina sukcesywnie rozwija infrastrukturę drogową. Jedną z najważniejszych inwestycji związanych z drogami w ostatnich latach była budowa drogi w Krzyszczewie, która trwała półtora roku. Prawie trzy kilometry drogi wraz z przebudową mostu na rzece Mała Wełna ze Zdziechowy przez Krzyszczewo do Pyszczyzny. – *Ta droga stanowi połączenie komunikacyjne łączące północno-zachodnią część gminy z północną częścią miasta Gniezna. Jest ona szybkim połączeniem dla mieszkańców z 8 wsi: Obórka, Obora, Pyszczynek, Zdziechowa, Męczniki, Krzyszczewo, Pyszczynek, Modliszewo* – mówi wójt Gminy Gniezno Maria Suplicka.

Gmina stawia na poprawę standardów związanych z edukacją dzieci i młodzieży. W latach 2016-2019 wybudowany został kompleks oświatowy w Zdziechowie, który posiada przedszkole, szkołę podstawową, żłobek oraz pełnowymiarową halę sportową, w której oprócz zajęć dla uczniów szkoły, organizowane są różne wydarzenia kulturalno-artystyczne. W obiekcie zlo-

kalizowana jest także Gminna Biblioteka Publiczna, która w ostatnich latach stała się prężnie działającą instytucją kultury. Inną ważną inwestycją wpisującą się w poprawę standardów oświatowych była budowa placówki szkolno-przedszkolnej w Jankowie Dolnym, dla 200 dzieci, która funkcjonuje od września 2022 roku, a z początkiem bieżącego roku nastąpiło otwarcie pierwszego klubu dziecięcego dla 30 dzieci w Szczytnikach Duchownych. Gmina w pełni zapewnia opiekę i edukację

dzieci i młodzieży od najmłodszych lat.

– *Coraz więcej ludzi dostrzega potencjał naszej gminy i tym spowodowany jest stały przyrost liczby mieszkańców. Nasza wiejska przestrzeń charakteryzuje się spokojem, czystym powietrzem i piękną przyrodą. Powstają nowe firmy z miejscami pracy. Obliguje to nas do prowadzenia działań na rzecz rozwoju wygody i bezpieczeństwa mieszkańców* – mówi Maria Suplicka, wójt Gminy Gniezno. ■

Strzyżewo Smykowe, Szczytniki Duchowne, Wełnica, Wierzbiczany, Wola Skorzęcka i Zdziechowa.

Gmina Gniezno leży na Wysoźnie Gnieźnieńskiej, która jest naturalnym wododziałem dzielącym dorzecze Warty i Wisły. Główną rzeką zbierającą wody z terenu gminy jest Wielka Wełna, przepływająca przez 5 jezior stanowiących interesujący element krajobrazu. Są to jeziora rynnowe: Wierzbiczańskie, Jankowskie, Strzyżewskie, Piotrowskie, Głębockie, Wełnickie, Pyszczynek. Największe jest jezioro Wierzbiczańskie o pow. 173,69 ha i I klasie czystości, z bardzo rozwiniętą linią brzegową i otoczone lasami. Przy jeziorze w miejscowości Lubochnia funkcjonuje Przystań Bielnik, gdzie w sezonie letnim można wypożyczyć kajaki.

W miejscowości Dębówiec oraz Lubochnia powstały ścieżki do Nordic Walking, które zachę-

cają do aktywnego spędzania czasu. Posiada też elementy przenośne – strzelnicę i mobilną scenę. Wszystko to potwierdza ogromną chęć szerzenia kultury fizycznej i sportu wśród gminnej społeczności.

Pozycja Gminy Gniezno w strukturze organizacyjnej powiatu jest uprzywilejowana poprzez bliskość Gniezna, gdzie skoncentrowany jest potencjał społeczno-gospodarczy oraz kulturalny. W aktywizacji życia społeczno-gospodarczego Gminy Gniezno trzeba uwzględnić przebieg fragmentu trasy Szlaku Piastowskiego – szczególnie w wymiarze dóbr kultury. Podstawowym źródłem utrzymania ludności mieszkającej na terenie gminy jest rolnictwo. Część gospodarstw domowych prowadzi dodatkowo własną działalność gospodarczą będącą uzupełnieniem uzyskiwanego dochodu. Funkcjonują tu prężnie działające hodowcy bydła, trzody chlewnej, ale także liczne pszczo-

Kiszkowo – zielone i kulturowe serce Wielkopolski

Gmina Kiszkowo, malowniczo położona w powiecie gnieźnieńskim, leży w samym sercu historyczno-kulturowej Wielkopolski. Na obszarze 115 km², 5251 mieszkańców (stan na 30.06.2025) żyje w rytmie natury i tradycji – w 21 sołectwach i 28 wsiach, tworząc wyjątkową, gościnną wspólnotę.

Tam, gdzie przyroda spotyka historię

Niektóre miejsca nie potrzebują miejskiego zgiełku, by zapadać w pamięć – takim miejscem jest Kiszkowo. To zielone serce Wielkopolski, gdzie przyroda spleta się z historią, a duchowość ma swoje głębokie korzenie. Zaledwie godzinę od Poznania i pół godziny od Gniezna znajdziesz tu spokój, przestrzeń, autentyczność i żywe ślady przeszłości.

Położenie przy Jeziorze Lednica, symbolicznej kolebce polskiej państwowości czyni z Kiskowa miejsce niezwykle: z duszą, pamięcią i wyjątkowym klimatem.

Między parkami i krajobrazowymi

Kiszkowo to raj dla miłośników przyrody. Dwa wielkie „zielone płuca”: Lednicki Park Krajobrazowy i Park Krajobrazowy Puszcza Zielonka, nadają rytm tej ziemi. Lasy (922 ha) i 8 jezior tworzą przestrzeń do odpoczynku i aktywnego spędzania czasu: pieszo, rowerem, z rodziną czy przyjaciółmi.

Przez gminę przebiegają m.in. Wielkopolska Droga Św. Jakuba, Cysterski Szlak Rowerowy, a także inne trasy wiodące przez lasy, łąki i pagórki. Każda z nich oferuje spotkania z naturą, śpiewem ptaków i ciszą, jakiej próżno szukać w mieście.

To właśnie tutaj znajdują się cenne przyrodniczo obszary Natura 2000 – „Dolina Małej Wełny pod Kiskowem” oraz „Stawy Kiskowskie”. Ich wyjątkowość polega nie tylko na różnorodności flory i fauny, ale też na har-

monii, z jaką współgrają z lokalnym krajobrazem i życiem mieszkańców. To miejsca, w których można złapać oddech i poczuć bliskość nieskażonej

Zabytki zaklęte w drewnie i murach

Ale Kiszkowo to nie tylko natura. To także bogata, wielowiekowa historia, której ślady znajdziemy niemal na każdym kroku. Sakralne zabytki architektoniczne zachwycają kunsztem wykonania i duchową głębią. Wśród nich szczególne miejsce zajmuje Kościół pw. Najświętszej Maryi Panny w Dąbrówce Kościelnej – miejsce pielgrzymek i kultu Matki Bożej Dąbrowieckiej, przyciągające

Sławno

wiernych z całej Polski. Otoczony lasem, jest nie tylko duchowym centrum regionu, ale i wyjątkowym miejscem spotkań z ciszą i refleksją.

Zabytkowe kościoły rozsiane po gminie tworzą prawdziwy szlak duchowego dziedzictwa.

Co więcej, gmina Kiszkowo szczyci się aż trzema świątyniami włączonymi do Szlaku Kościołów Drewnianych wokół Puszczy Zielonka: Kościołem pw. Św. Jana Chrzyciela w Kiskow-

Kiszkowo rynek

wie, pw. Bożego Ciała w Łagiewnikach Kościelnych oraz Kaplicą pw. Św. Rozalii w Sławnie. Każdy z tych obiektów to nie tylko perła architektury, ale i świadek historii lokalnej wspólnoty.

Spotkania, które poruszają

Pola Lednickie – duchowe serce gminy – co roku w czerwcu gromadzą tysiące młodych ludzi na ogólnopolskim spotkaniu LEDNICA 2000. To czas radości, modlitwy i wspólnoty, który czyni z gminy centrum młodzińskiej wiary i pozytywnej energii. W tej samej przestrzeni znajduje się Dom Jana Pawła II. Miejsce refleksji, przechowujące pamiątki po Papieżu Polaku i będące ważnym punktem na mapie pielgrzymkowej Polski.

Dwory i ślady historii

Na terenie gminy znajduje się 12 zabytkowych zespołów dworsko parkowych z XIX-XX w. Ukryte w zieleni, zachwycają dawną elegancją i opowieściami minio-

Rybieńec

Warto odwiedzić m.in.: Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kiskowie, Kościół pw. Św. Mikołaja, czy też urokliwą kaplicę w Rybnie Wielkim.

nych epok. Otoczone parkami z pomnikowymi drzewami, zapraszają do spacerów na łonie natury, przypominając o bogatej historii tej ziemi.

Tradycja wciąż żywa

Gmina Kiszkowo to nie tylko zabytki, ale i żywa tradycja, o którą dba się z pasją i sercem. Doskonałym przykładem są Łagiewnickie Powitania Lata na

konkursach kulinarnych i dba o zachowanie smaków regionu.

Agroturystyka z duszą

Agroturystyka w gminie to autentyczne doświadczenie. Goście znajdują tu domowy klimat, lokalne wino, świeży chleb, sery, ryby z jeziora i spokojne wiejskie poranki. Do tego kilka stadnin koni, które pozwalają na przejażdżki i kontakt z naturą. To idealna propozycja dla rodzin, par, a także dla tych, którzy szukają inspirującego wyciszenia.

Inwestycje w przyszłość

Gmina Kiszkowo dynamicznie się rozwija, nieustannie inwestując w poprawę jakości życia mieszkańców – zarówno dziś, jak i z myślą o przyszłości. Tylko w ciągu ostatniego roku zrealizowano i zaplanowano szereg kluczowych przedsięwzięć infrastrukturalnych: przebudowy dróg, budowę ścieżek rowerowych, nowoczesnego oświetlenia ulicznego i mostu, rozbudowę sieci kanalizacyjnej i wodociągowej oraz oczyszczalni ścieków. Nie zabrakło także inwestycji w edukację i kulturę – powstał nowoczesny żłobek, remontowane są szkoły, świetlice i placówki kulturalne. Równolegle gmina dba o ekologię, rozwijając programy termomodernizacji i wspierając mieszkańców w wymianie źródeł ciepła. Tak intensywna aktywność inwestycyjna – przekraczająca 40% rocznego budżetu – sprawia, że Kiszkowo staje się nie tylko przyjaznym

Pola Lednickie

miejscem do życia, ale i wzorem nowoczesnego, odpowiedzialnego samorządu.

Kiszkowo

– więcej niż gmina

Gmina Kiszkowo to miejsce, gdzie codzienność miesza się z pięknem przyrody, a historia z nowoczesnością. Gdzie można złapać oddech, nasycić oczy zielenią, a serce spokojem. To przestrzeń nie tylko dla turystów, ale i dla odkrywców, poszukiwaczy harmonii, pasjonatów dziedzictwa.

Jeśli więc szukasz miejsca, w którym można się zatrzymać, zachwycić i na nowo odnaleźć kontakt z tym, co naprawdę ważne – Kiszkowo czeka właśnie na Ciebie. ■

Łubowiczki

Warto odwiedzić m.in.: Kościół pw. Najświętszego Serca Pana Jezusa w Kiskowie, Kościół pw. Św. Mikołaja, czy też urokliwą kaplicę w Rybnie Wielkim.

Odkryj Turystyczne Perły Wielkopolski – Gmina pełna historii, przyrody i aktywności

Gmina Czarniejevo, malowniczo położona w sercu Wielkopolski, to prawdziwy raj dla turystów poszukujących połączenia historii, piękna natury i możliwości aktywnego wypoczynku. Nasz region to idealne miejsce na weekendowy wypad, dłuższy urlop czy po prostu chwilę wytchnienia od miejskiego zgiełku.

Dziedzictwo i natura – idealne połączenie

Czarniejevo to gmina o bogatej historii, która pozostawiła po sobie wiele cennych zabytków. Sercem gminy jest **pałac w Czarniejewie**, który stanowi wizytówkę regionu. Ta majestatyczna budowla jest świadectwem dawnej świetności i zaprasza do poznania historii szlacheckich rodów, które kształtowały oblicze tych ziem.

Zdrowie i komfort na wyciągnięcie ręki

Czarniejevo to gmina, która dba o swoich mieszkańców. Z dumą może się pochwalić budową **nowoczesnego ośrodka zdrowia**, który stanowi krok milowy w zapewnieniu kompleksowej opieki medycznej. Inwestycje w służbę zdrowia są dla nas priorytetem, dlatego mieszkańcy mają dostęp do wyso-

kiej jakości usług medycznych, świadczonych w komfortowych warunkach.

Naszą dumą jest również innowacyjna **tężnia solankowa**, która stanowi doskonałe uzupełnienie oferty prozdrowotnej. Tężnia, to idealne miejsce do relaksu i poprawy samopoczucia, korzystając z naturalnych właściwości solanki. To przestrzeń, gdzie można odetchnąć pełną pierśią i zadbać o swoje zdrowie w otoczeniu zieleni.

Sport i rekreacja na najwyższym poziomie

Dla miłośników aktywnego trybu życia Czarniejevo oferuje doskonałą infrastrukturę sportową. **Hala widowiskowo-sportowa** w Czarniejewie to obiekt z prawdziwego zdarzenia, umożliwiający uprawianie różnorodnych dy-

scyplin sportowych, organizację wydarzeń kulturalnych i imprez rekreacyjnych. Jest to serce życia sportowego gminy, tętniące energią i pozytywną atmosferą.

Nieopodal, w Żydowie, znajduje się **nowoczesny stadion lekkoatletyczny**, który stanowi wizytówkę gminy. Obiekt spełnia najwyższe standardy, oferując idealne warunki do treningów i zawodów lekkoatletycznych.

doki i świeże powietrze. Gmina Czarniejevo to także bogata historia i przepiękne krajobrazy. Malownicze tereny zachęcają do spacerów,

idealna propozycja dla Ciebie i Twojej rodziny.

Szlak Misiów to doskonała okazja do spacerów (również nordic walking) lub rowerowych wycieczek po malowniczych terenach gminy Czarniejevo. Trasy są przygotowane z myślą o różnym poziomie zaawansowania, więc każdy znajdzie coś dla siebie.

Poznaj historię i kulturę regionu w angażujący sposób. Szlak to świetna lekcja dla dzieci i dorosłych, ucząca o tradycjach i wartościach. Każdego roku, w Poniedziałek Wielkanocny, (na ulicach Czarniejewa) odbywa się wyjątkowa impreza – „Pochód z niedźwiedziami”, w trakcie której można podziwiać niedźwiedzie w towarzystwie m.in. kominiarza, bociana, dziada i baby, tańczących do rytmu muzyki, granej przez kapelę czarniejewską. To prawdziwa gratka dla turystów i mieszkańców.

Inwestycje i rozwój – Gmina z przyszłością

Czarniejevo to gmina, która stawia na dynamiczny rozwój i inwestycje, które poprawiają jakość życia mieszkańców. Rozwój infrastruktury drogowej i edukacyjnej to tylko niektóre z priorytetów. Gmina jest otwarta na współpracę i wspiera lokalnych przedsiębiorców, co przekłada się na stabilny rozwój gospodarczy regionu.

Zapraszamy do Czarniejewa – miejsca, gdzie tradycja łączy się z nowoczesnością, gdzie natura zachwyca swoim pięknem, a mieszkańcy cieszą się komfortem i dos-

wycieczek rowerowych i obcowania z naturą.

Marzysz o aktywnym wypoczynku połączonym z edukacją i niezapomnianą zabawą dla najmłodszych? Czarniejewski Szlak Misiów to

tępem do wysokiej jakości usług. Odkryj Czarniejevo i przekonaj się, dlaczego nasza gmina to idealne miejsce do życia, pracy i wypoczynku.

Gmina
Kłecko760
lat lokacji miasta Kłecka

Kłecko - królewskie miasto

Historia osadnictwa na terenie miasta Kłecka sięga **X wieku**, kiedy to pomiędzy jeziorami i bagnistymi terenami ulokowano gród wraz z podgrodzem. Bronił on od północy dostępu do ówczesnej stolicy - Gniezna. W grodzie prawdopodobnie stacjonowała drużyna książęca, a Jan Długosz wspomina o zniszczeniu przez Krzyżaków kłeckiego grodu wraz z zamkiem.

Dalsza historia Kłecka to etap **królewskiego miasta** z XIII w. Akt lokacyjny nadany miastu przez Bolesława Pobożnego **około 1265 r.** w Rogoźnie został potwierdzony kilkakrotnie w następnych wiekach przez polskich władców. Do dziś zachował się późnogotycki kościół farny pw. św. Jerzego i św. Jadwigi z bogato zdobionym ołtarzem manierystycznym autorstwa Mateusza Kossiora. Kłecko na przełomie swoich dziejów było miastem wielokulturowym. Kłecczanie brali udział w powstaniu wielkopolskim (m.in. por. E. Rogalski, płk pil. W. Pniewski) oraz heroicznej w obronie swojego miasta we wrześniu 1939 r.

Albin Węsierski hrabia na medal

Albin hr. Węsierski herbu Belina (1812-1875) z Zakrzewa, był zamożnym ziemianinem i arystokratą, a przede wszystkim gorącym patriotą, który walczył o niepodległość Polski najpierw z bronią w ręku, później zaś pokojowymi metodami o zachowanie polskiego dziedzictwa kulturowego, a szczególnie piastowskich ruin na Ostrowie Lednickim.

Zielarki z Gorzuchowa

Odwiedź Gorzuchowo i poznaj tragiczną historię „gorzuchowskich zielarek” sprzed ponad 250 lat.

Gmina Kłecko przyjazna dla

f Gmina Kłecko m Mieszkaniec Szlak Piastowski • klecko.pl • zgk-klecko.pl

Szlak
Piastowskipobierz
aplikacjęZwiedzaj
Szlak Piastowski
po królewsku!

www.szlakpiastowski.pl

KAPRAL-CAR

SKUP AUT

SZYBKA WYCENA

GOTÓWKA OD RĘKI

☎ **515 111 111**

Małe Delikatesy

Świeże mięso,
wędliny i nabiał

Gotowe dania
własnej produkcji

Własna
wędzarnia

5 Dni w tygodniu
3 różne zupy

OD **17** LAT
Z WAMI!

WRZESIŃSKA
128

KONIKOWO
24

LEŚNA
15

FORPLAST

...tak, jak zawsze marzyłeś!

SALON GNIEZNO

UL. OSINIEC 22

606 736 733 61 4261409

✉ FORPLAST@OKNOPLAST.COM.PL

www.forplast.pl

BRAMY
OKNA | DRZWI
ROLETY | PERGOLE
ŻALUZJE FASADOWE

PARTNER HANDLOWY

OKNOPLAST

STUDIO FIGURA

Gniezno

Miejsce z kompleksowym wsparciem w walce
o zdrowie i piękną sylwetkę

STREFA
FITNESS

STREFA
WELLNESS

KOSMETOLOGIA
ESTETYCZNA

ul. Czarnieckiego 1j
62-200 Gniezno

889 882 666

STUDIO figura®
GNEZNO

Leo Libra

restauracja

„DZIKI DWÓR POD KACZKĄ”

to Firma z wieloletnim doświadczeniem i bogatą tradycją.
Specjalizujemy się w organizacji imprez okolicznościowych,
plenerowych, jak również cateringiem.

POLECAMY ORYGINALNE DANIA
KUCHNI POLSKIEJ

Profesjonalna obsługa
zapewni Państwu wyjątkowy klimat
i poczucie komfortu.

Gniezno
ul. Spichrzowa 1
Tel. 61 425 66 81

www.leolibra.gniezno.pl

TRUCK SERWIS

JAROSŁAW SZOSZOREK

TRUCK-SERWIS WWW.szoszorek.pl zaprasza!

Firma TRUCK SERWIS SZOSZOREK zaprasza do swojej nowoczesnej Okręgowej Stacji
Kontroli Pojazdów w Rudkach gmina Trzemeszno.

Obsługujemy auta: osobowe, motocykle, pojazdy ciężarowe oraz rolnicze.

Wykonujemy badania dodatkowe BUS 100 oraz ADR.

Jako nieliczni mamy możliwość sprawdzenia jakości hamulców pod obciążeniem w samochodach ciężarowych.

Posiadamy także sprzęt do sprawdzenia i ustawienia geometrii kół w pojazdach wieloosiowych i naczepach.

Wykonujemy kalibrację systemu wspomagania kierowcy:

- wspomaganie hamowania awaryjnego • aktywnego tempomatu • asystenta pasa ruchu.

Zajmujemy się również: naprawą układów elektronicznych, programowaniem, naprawą sterowników i naprawą klimatyzacji

Tutaj można także zainstalować,
sprawdzić, naprawić i zalegalizować:

- ✓ Tachografy Analogowe
- ✓ Tachografy Cyfrowe
- ✓ Tachografy Inteligentne

Firma TRUCK SERWIS WWW.szoszorek istnieje na rynku nieprzerwanie od 1996 roku.

Zajmuje się także naprawą samochodów ciężarowych oraz naczep.

Świadczy również usługi z zakresu pomocy drogowej pojazdów ciężarowych.

SERWIS TIR +48 602-150-571, POMOC DROGOWA TIR +48 666-310-360

Adres: Rudki 35, 62-240 Trzemeszno. (adres do nawigacji ul. Wyszyńskiego 62-240 Trzemeszno)

Okręgowa
Stacja
Kontroli Pojazdów
jest czynna:
poniedziałek-piątek
8:00-18:00,
Sobota 8:00-14:00

+48 668 098 080

1,2,3 oraz 8,9,10 sierpnia
GNIEZNO, PLAC ŚWIĘTEGO WOJCIECHA

Milenium Koronacji Bolesława Chrobrego

największe widowisko historyczne w regionie

Bilety w cenie 20 zł na: **Gniezno2025.pl**

Zeskanuj QR i kup bilet!

Organizator:

**GNIEZNO
2025**

Dofinansowanie:

Patronat:

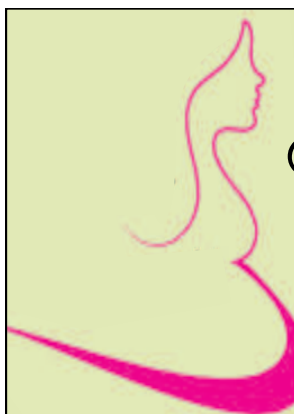

POLSKA
ORGANIZACJA
TURYSTYCZNA

Partner:

PEC Gniezno

Gabinet Ginekologiczno-Położniczy

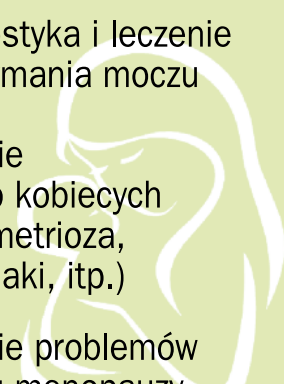
lek. med. Grzegorz Gliniewicz

specjalista lekarz ginekolog położnik
lekarz oddziału ginekologiczno-położniczego

tel. 603 632 769, 61 426 70 67
Os. Orła Białego 2/4
62-200 Gniezno
ginekolog-gniezno.pl

Przyjęcia:
wtorki, piątki, godz. 16-19
bez rejestracji

- badania ginekologiczne
- antykoncepcja
cytologia
- USG (3D / 4D)
nagrywanie na CD
- konsultacje i kwalifikacje
do operacji
- Prowadzenie
i diagnostyka ciąży
- diagnostyka
i leczenie niepłodności
- diagnostyka i leczenie
obniżeń
narządów rodnych
- diagnostyka i leczenie
nietrzymania moczu
- leczenie
chorób kobiecych
(endometrioza,
mięśniaki, itp.)
- leczenie problemów
okresu menopauzy

BIURO OBROTU NIERUCHOMOŚCIAMI

JACUŃSKA NIERUCHOMOŚCI

www.jacunska.pl

62-200 Gniezno,
ul. Sienkiewicza 15

☎ 691 973 862

**Proponujemy
bogatą ofertę nieruchomości
na sprzedaż i do wynajęcia**

**budynki mieszkalne
jedno i wielorodzinne,
lokale mieszkalne
i użytkowe,
obiekty komercyjne,
tereny,
działki, grunty.**

KUPNO - SPRZEDAŻ - ZAMIANA - WYNAJEM

ZAPRASZAMY

HURT-TAB
HURTOWNIA BUDOWLANA

**MATERIAŁY BUDOWLANE
POKRYCIA DACHOWE**

- PAPY TERMOZGRZEWALNE
- DACHÓWKI
- BLACHODACHÓWKI,
BLACHY TRAPEZOWE
- SYSTEMY RYNNOWE
- FOLIE, IZOLACJE BITUMICZNE
- SYSTEMY DOCIEPLEŃ
- STYROPIANY, WĘLNA, KLEJE,
SIATKI, TYNKI, FARBY
- PUSTAKI CERAMICZNE (P+W),
CEGŁY, BLOCZKI
- CEMENT, ZAPRAWY, GŁADZIE
- PŁYTY OSB, GIPS KARTON (GK)
- KOSTKA BRUKOWA
- NARZĘDZIA I ARTYKUŁY
OGÓLNOBUDOWLANE
- NARZĘDZIA DEKARSKIE
- OBRÓBKI BLACHARSKIE

KONKURENCYJNE CENY
biuro@hurt-tab.pl

UL. JANA III SOBIESKIEGO 20A, 62-200 GNIEZNO
TEL. 601 513 311 / 61 426 38 46

medsfera™
TWOJA SFERA ZDROWIA

ZAPRASZAMY DO PRZYCHODNI MEDSFERA

przyjmują lekarze:

Dr n.med. Maciej Krajewski (ortopeda)
piątki 14.00-15.30

Lek. Jędrzej Gierszewski (ortopeda)
wtorki 13.30-15.30

Lek. Piotr Borowski (laryngolog)
środy 14.00-15.30

Dr hab.n.med. Jan Adamowicz (urolog)
poniedziałki 13.30-15.00

Lek. Mateusz Hen (chirurg ogólny)
poniedziałki od 16.00, środy od 16.00

Gniezno, ul. Mieszka I 16-18
(wejście od deptaku,
przy wejściu do apteki Gemini).

Rejestracja telefoniczna
61 424-24-24
602 266 566 w g. 8-18

www.medsfera.net

FRANCO

STACJA KASACJI I ZŁOMOWANIA POJAZDÓW

PROWADZIMY FIRMĘ PONAD 40 LAT
STACJĘ KASACJI PONAD 20 LAT

- SKUP POJAZDÓW
- CZĘŚCI UŻYWANE

☎ **608 445830**

- SKUP KATALIZATORÓW
- AUTO POMOC

bezpłatny odbiór samochodów do kasacji

☎ **669 277525**

zapraszamy: **62-200 Gniezno,**
pn-pt: 8-16, WOŹNIKI 2
Sobota 9-13 ☎ 604 260 850

www.franco.gniezno.pl

ZAPRASZAMY SERDECZNIE WSZYSTKICH KLIENTÓW

DZIEMIDOWICZ

OKNA • DRZWI • BRAMY • OGRODZENIA

GNIEZNO, UL. GRUNWALDZKA 6
TEL. 61 424 19 95

WWW.DZIEMIDOWICZ.GNIEZNO.PL

belsono

Konsultacja
ze specjalistą

Testowanie
aparatów
słuchowych

**Sprawdź swój słuch
W GNIEŹNIE!**

GABINETY W GNIEŹNIE:

KONTAKT:

**Przychodnia
CareMedico**
Ul. E. Orzeszkowej 34

WT 8:00 - 12:00

**Przychodnia
Med-Center**
Ul. 3 Maja 33a

WT 12:30 - 16:00

577 832 000

577 832 666

belsono.kontakt@gmail.com

PORTAL
INFORMACYJNY

przemiany.net

GNIEZNO

ul. Mieszka I 16-18

606 917 918 61 424-24-24

AKUMULATORY WITKOWSKA 93D

JEDYNY **PROFESJONALNY**
SERWIS I MONTAŻ
AKUMULATORÓW

Pn-Pt: 9-17 / Sob: 9-14

507 102 180

EFEKT
NIERUCHOMOŚCI

Ewa Modrzejewska

www.nieruchomosci-efekt.pl

Gniezno, ul. Chudoby 2
664 372 593

APARATY SŁUCHOWE

URSZULA KICIOR

PROFESJONALNE
BADANIE SŁUCHU

Technologia, która może
zmienić Twoje życie

MOŻLIWOŚĆ PRZYMIARKI
I WYPOŻYCZENIA
APARATU SŁUCHOWEGO

Poczuj się komfortowo

Jesteśmy dla Państwa od 20 lat na rynku

Dofinansowanie z NFZ, PCPR

GNIEZNO, UL. ROOSEVELTA 90G

Bezpłatny parking zaraz przy wejściu

607 060 918

ZAPRASZAMY

od poniedziałku do piątku w godzinach od 9 do 14

CZY WIESZ, ŻE...

Wybierz się na spacer po centrum Gniezna i wypatruj rysunkowych historii ukrytych w witrynach sklepowych! Wystawa „Czy wiesz, że?”, przygotowana przez Muzeum Początków Państwa Polskiego, w zabawny i zaskakujący sposób opowiada o koronacjach – temacie ważnym, ale pokazanym z lekkim przymrużeniem oka. Autorem oryginalnych ilustracji jest Tomasz Płaskowski.

CZY WIESZ, ŻE...

we wczesnym średniowieczu płacono m.in. muszelkami? W transakcjach handlowych obok monet oraz zwykłej wymiany towar za towar, używano także skór, żelaznych prętów przypominających siekierki, futer, małych kawałków płótna itp. W każdym kraju czy regionie co innego mogło mieć wartość. Takie dawne środki płatnicze nazywamy placidłami. Ich wartość była często umowna – podobnie jak w przypadku naszych dzisiejszych pieniędzy.

Mi3 PŁ MOBILE PRZE WODNIK

www.muzeumgniezno.pl [f mppgniezno](https://www.facebook.com/mppgniezno)

CZY WIESZ, ŻE...

Bolesław Chrobry był także księciem czeskim? Został nim w 1003 r., wykorzystując spory dynastyczny wśród czeskich Przemyslidów. W następnym roku król niemiecki Henryk II, któremu Chrobry odmówił hołdu lennego z Czech i jeszcze wcześniej najechał Miśnię, ruszył zbrojnie na Czechy. Bolesław I uciekł z Pragi i nigdy do niej nie wrócił. W ten oto sposób knedle nie stały się ozdobą panteonu naszych potraw narodowych.

Mi3 PŁ MOBILE PRZE WODNIK

www.muzeumgniezno.pl [f mppgniezno](https://www.facebook.com/mppgniezno)

CZY WIESZ, ŻE...

korona nazywana dziś Koroną Chrobrego, tak naprawdę nigdy nie miała nic wspólnego z pierwszym królem Polski? Została ona stworzona na koronację Władysława Łokietka w roku 1320. W przekazach kronikarzy nazywano ją „koroną Chrobrego” w celu przypomnienia o Polsce jako królestwie i nawiązania do tradycji koronacji królewskich sprzed 300 lat. Niestety, oryginalna korona Władysława Łokietka została w 1795 roku skradziona przez Prusaków ze skarbca na Wawelu i na rozkaz króla Fryderyka Wilhelma III z 1809 roku, zniszczona – jak większość pozostałych polskich regaliów.

Mi3 PŁ MOBILE PRZE WODNIK

www.muzeumgniezno.pl [f mppgniezno](https://www.facebook.com/mppgniezno)

CZY WIESZ, ŻE...

jedna z pierwszych koron polskich władców z 1025 roku była widziana jeszcze w XVII wieku? Należała ona do Rychy, żony Mieszka II, która została koronowana razem ze swoim mężem. Po upadku władzy Mieszka, wyjechała w roku 1031 do swoich ojczystych Niemiec, wywożąc ze sobą polskie insygnia królewskie. Cesarz niemiecki Konrad II zezwolił Rychę na dożywotnie używanie tytułu królowej Polski. Zmarła ona w 1063 roku, w klasztorze benedyktynów w Brauweiler. Jej polska korona została pochowana wraz z nią, jednak podczas ekshumacji i ponownego pochówku w katedrze w Kolonii w roku 1633 w niewyjaśnionych okolicznościach zniknęła – prawdopodobnie została skradziona.

Mi3 PŁ MOBILE PRZE WODNIK

www.muzeumgniezno.pl [f mppgniezno](https://www.facebook.com/mppgniezno)

CZY WIESZ, ŻE...

złoty tron Karola Wielkiego miał zostać podarowany Bolesławowi Chrobremu? Według kronikarza Ademara z Chabannes (XI w.), był to dar Ottona III przekazany w Akwizgranie tuż po Zjeździe Gnieźnieńskim. Inne źródła rzeczywiście wspominają o otwarciu grobowca Karola i obecnym tam tronie, jednak o wyjęciu go i podarowaniu Bolesławowi milczą. Są jednak tacy, którzy uważają, że tron rzeczywiście znalazł się w Polsce, ale... szybko zaginął.

Mi3 PŁ MOBILE PRZE WODNIK

www.muzeumgniezno.pl [f mppgniezno](https://www.facebook.com/mppgniezno)

CZY WIESZ, ŻE...

tak naprawdę nie wiadomo jak wyglądała korona, którą w 1025 roku włożono na głowę Bolesława Chrobrego? Nie zachowała się żadna rycina z epoki ukazująca pierwszą królewską koronę w historii Polski, a komplet regaliów użytych do koronacji Bolesława I i jego syna Mieszka II, na skutek kryzysu i stopniowego upadku państwa pierwszych Piastów został w roku 1031 wywieziony do Niemiec i ofiarowany cesarzowi Konradowi II. Później ślad po pierwszych polskich insygniach królewskich urywa się i mimo wielu teorii na temat ich dalszych losów, nikomu nie udało się wyjaśnić tej tajemnicy.

Mi3 PŁ MOBILE PRZE WODNIK

www.muzeumgniezno.pl [f mppgniezno](https://www.facebook.com/mppgniezno)

CZY WIESZ, ŻE...

CZY WIESZ, ŻE...

we wczesnym średniowieczu, najbardziej rozpowszechnioną formą „waluty” było srebro? Mimo obecności na rynku monet różnych władców, pochodzących z różnych krajów, tym co naprawdę stanowiło o ich wartości była waga tego szlachetnego kruszcu. Miało ono wartość nie tylko w formie monet – czasami jako płaćdło z powodzeniem mogły posłużyć np. srebrne elementy okuć wyposażenia lub biżuterii.

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie
Instytucja Kultury
Narodowego Muzeum Polskiego w Warszawie
Współpraca z Muzeum w Gnieźnie

www.muzeumgniezno.pl f mppgniezno

CZY WIESZ, ŻE...

w wyniku najazdu Brzetysława w 1038/1039 r. mieszkańcy wielkopolskiego Giecza przesiedleni zostali do Czech? Poddali się oni wojskom czeskim bez oporu. Po porzuceniu starego grodu zamieszkali w miejscowości zwanej odąd Hedčany, od czeskiej nazwy Giecza – Hedeč. Dziś jest to część miasta Kožlany niedaleko Pilzna. Tego rodzaju przesiedlenia ludności były wtedy normą. Była ona najbardziej wartościowym łupem wojennym.

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie
Instytucja Kultury
Narodowego Muzeum Polskiego w Warszawie
Współpraca z Muzeum w Gnieźnie

www.muzeumgniezno.pl f mppgniezno

CZY WIESZ, ŻE...

Mieszko I i Bolesław Chrobry podarowali Ottonowi III wielbłąda? Miało to miejsce w 986 r. na zjeździe w Kwedlinburgu, podczas którego polski książę złożył hołd zaledwie 6-letniemu władcy niemieckiemu. Podarek mieszkowy mógł być zabiegiem propagandowym. Pokazywał jego szerokie kontakty handlowe. Bo skąd miał to egzotyczne zwierzę? Mógł je kupić od któregoś z kupców arabskich którzy docierali na ziemię piastowskie.

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie
Instytucja Kultury
Narodowego Muzeum Polskiego w Warszawie
Współpraca z Muzeum w Gnieźnie

www.muzeumgniezno.pl f mppgniezno

CZY WIESZ, ŻE...

dokładna data koronacji Bolesława Chrobrego na króla Polski w roku 1025 pozostaje nieznana? Kronikarze milczą również na temat tożsamości dostojnika kościelnego, który jej dokonywał. Najprawdopodobniej koronatorem był współczesny Chrobremu arcybiskup gnieźnieński Hipolit, a uroczystość miała miejsce 18 kwietnia, ponieważ w średniowieczu tego rodzaju wydarzenia najczęściej odbywały się w związku z najważniejszymi świętami chrześcijańskimi, a 1000 lat temu właśnie na ten dzień przypadała Niedziela Zmartwychwstania Pańskiego. Również fakt, że według kronikarzy śmierć pierwszego króla Polski, której datę znamy (17 czerwca 1025 roku) nastąpiła rychło po koronacji, uprawdopodobnia Wielkanocne datowanie tego wielkiego wydarzenia.

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie
Instytucja Kultury
Narodowego Muzeum Polskiego w Warszawie
Współpraca z Muzeum w Gnieźnie

www.muzeumgniezno.pl f mppgniezno

Spowiedź Bolesława – historia alternatywna

Muzeum Początków Państwa Polskiego w Gnieźnie, w pierwszym kwartale roku rocznicowego 2025, wystartowało z autorskimi podcastami. O historii zarówno średniowiecznej, jak i tej późniejszej opowiadają pracownicy Działu Nauko-wego: Tomasz Janiak, Łukasz Kaczmarek, Marta Siłakowska oraz edukatorzy naszego muzeum. Do współpracy zaprosiliśmy też gnieźnieńskich dziennikarzy regionalistów: Dawida Junga, Aleksandra Olo Karwowskiego i Rafała Wichniewicza.

■ Jako odcinek inauguracyjny wystartowaliśmy ze słuchowiskiem „Spowiedź Bolesława” przygotowanym przez Jarosława Mikołajczyka – Muzealnego Detektywa. Redakcja i konsultacja literacka – Dawid Jung.

„Wydawać by się mogło, iż w kulturze motyw ars moriendi (sztuki umierania) pierwszego króla Polski – Bolesława Chrobrego – eksploatowany w literaturze co najmniej od czasów Galla Anonima (zm. po 1116 r.), jest już wątkiem mocno spopularyzowanym. Wystarczy wspomnieć choćby patetyczny dramat Jadwigi Marcinowskiej (1872-1943) pt. „Rok 1025. Sprawa w grodzisku w Gnieźnie”, w którym umierający król powierza losy państwa swojemu następcy, a okoliczności sprzyjają tylko dworskim intrygom i romansom.

W słuchowisku Jarosława Mikołajczyka, mistrza gnieźnieńskiej sztuki oralnej, król Bolesław Chrobry jest jednym z nas, bardziej ludzkim, jak

każdy – popełniającym życiowe błędy. Mikołajczyk nie dodaje sztucznej patyny Chrobremu, nie idealizuje, nie pisze hagiografii. Chrobry Mikołajczyka to przede wszystkim mężczyzna, pełen namietności do kobiet, zapalczywy wobec wrogów, a przy tym obdarzony rzadkim wśród polskich władców darem – mądrością. Ten utwór jest prawdziwy. I wierzę Autorowi, zapewne w podobnym emocjach zegnał się z tym światem król. I nie mamy prawa nie wierzyć, że działo się to wszystko w Gnieźnie. Wszak właśnie ten gród król cenił sobie najbardziej, nie szczędząc złota na manifestację swojej potęgi, której pamiątki historyczne i archeologiczne po tysiącu lat – wciąż możemy podziwiać w podziemiach katedry i naszych muzeach. Cieszę się, że Jarosław Mikołajczyk stworzył dzieło, które znacząco wzbogaciło skarbice literackie gnieńsianów”.

■ Dawid Jung

fragment

„Ujawszy go za rękaw, zaczął mówić, wcześniej wykonał znak krzyża.
– Gdyby przyszło mi zamknąć oczy, nawet teraz, w chwili, kiedy lipy jeszcze nie rozkwitły, bardziej gotowy już nie będę. Na czystą drogę niczego zabierać nie muszę. Myślę, że Stwórca nasz nie policzy mojej porywczoci i srogiego gwałtu, który nie raz i nie tylko wrogom moim zadałem. Poddani, a za nimi historia, nazwali mnie Chrobrym, co oznaczać miało, że odważnym, a raczej dzielnym mnie postrzegali. Gdybym sam

przydomek sobie nadawał, to Bolesław Mieszkowic Uparty – a może Konsekwentny – zapewne bardziej byłbym zadowolony usłyszeć to drugie. Porywczym, a nawet srogim byłem też niewątpliwie, a i kobietom, zwłaszcza dumnym i wyniosłym, przepuścić nie raz nie umiałem. Choć matka moja, Dobrawa, była uosobieniem ciepła i – jak jej imię sugerować mogło – była dobrą kobietą. U boku ojca mojego, Mieszka, chrześcijaństwo krzewiła na ziemiach naszych. Powiedzmy, że surowość w obejściu i stanowczość swoją odziedziczyłem, jak imię, po dziadku Bolesławie I Srogim, który okrutnikiem był wedle Czechów, a nade wszystko w opinii Niemców. Powążył się przez czas jakiś nie płacić trybutu dla Rzeszy. Tenże trybut niczym innym nie był jak haraczem wobec Cesarstwa – nie dziwię się, że dziad mój Czech płacić nie chciał. Zostawmy jednak wojowanie ojca mojej matki z Ottonem Wielkim, bo nie zdążymy mojej wersji historii wyznać. A bez rozgrzeszenia to nawet ha w zaświaty wybierać się nie chcę. Wszak śmierć – jak wiesz, skrybo i spowiedniku mój – zaczyna już swój odór rozsiewać. Nie wzbraniaj się, proszę, obaj wiemy, jak jest. Mnie już nie przestraszy.

Posłuchaj

GNIEZNO – POCZĄTEK DZIEJÓW POLSKI

Katedra gnieźnieńska jest miejscem kryjącym w sobie niezwykle bogatą i wyjątkową historię. Owa wyjątkowość przejawia się przede wszystkim poprzez wzajemne przenikanie wydarzeń z życia kościoła i państwa już od zarania dziejów naszej ojczyzny. Świadczy o tym chociażby historyczne spotkanie Ottona III z Bolesławem Chrobrym w katedrze gnieźnieńskiej w roku 1000, które później nazwano słynnym zjazdem gnieźnieńskim.

■ Oczywistym jest fakt, iż nie byłoby zjazdu gnieźnieńskiego bez innego ważnego wydarzenia, które dokonało się w roku 966. Można powiedzieć, że chrzest Polski, jak i sam zjazd gnieźnieński były przełomowymi wydarzeniami w naszych dziejach. Od tego momentu historia Polski jest historią wspólną, historią początków państwa i Kościoła. Ze względu na tę niezwykle bogatą tradycję katedra była i będzie miejscem ważnym w zakresie sztuki, kultury, religii, a także spotkania i dialogu społecznego.

Bolesław Chrobry, pierwszy król Polski koronowany w katedrze gnieźnieńskiej, sprowadzając ciało św. Wojciecha do Gniezna, zapoczątkował proces rozpowszechniania kultu tego

zasłużonego dla naszej historii misjonarza. Niezwykle istotną rolę św. Wojciecha podkreśla również Jan Długosz w swoim dziele pt. Roczniki czyli kroniki sławnego królestwa polskiego. Chociaż jego dzieło kronikarskie nie wszystkie wydarzenia historyczne odnotowuje precyzyjnie i zamieszcza pod właściwą datą, to warto przytoczyć niektóre jego wątki. Po pierwsze, wspominając o roku 997, dowiadujemy się o obecności męczennika w Gnieźnie oraz o zmartwieniu, jakie miał Mieszko I oraz jego syn Bolesław w dniu wyjazdu świętego. Już sam opis emocji władców towarzyszących rozstaniu świadczy o niezwyklej relacji, jaka ich łączyła z osobą św. Wojciecha. Nieco dalej odnajdujemy kolejne ślady potwierdzają-

ce zażyłość męczennika z przyszłym królem Bolesławem: „Prusowie dowiedziawszy się o czci księcia polskiego Bolesława dla ciała św. Wojciecha, wysławszy do niego posłów, chcą sprzedać ciało na wagę srebra; gdy Bolesław posłał im żądaną ilość srebra, ciało zelżało i małym kosztem zostało wykupione; najpierw sprowadzono je do Trzemeszna, a następnie przeniesione przez Bolesława do Gniezna, zasłynęło cudami”. Możemy zatem zadać sobie pytanie, czy świadomość Bolesława Chrobrego była tak dalece przewidująca i swe dążenia do korony rozpoczął w sposób skuteczny od stworzenia podwalin pod przyszłe arcybiskupstwo w Gnieźnie i sprowadzenia do Pierwszej Stolicy ciała św.

Wojciecha? Jeśli tak, to śmiało możemy twierdzić o nierozrwalnych początkach państwa polskiego połączonych z dziejami Kocioła.

Koronacja Bolesława Chrobrego miała miejsce w 1025 r. Ponieważ namaszczenie przyszłego króla ściśle wiązało się z obrzędem liturgicznym i było celebrowane przez arcybiskupa gnieźnieńskiego, to każdorazowo, od Bolesława Chrobrego do Wacława II, to wydarzenie lokuje się w świątyni. Warto przy tym zaznaczyć, iż centrum koronacji znajdowało się tuż przy relikwii św. Wojciecha, a najważniejsze jej fazy odbywały się w prezbiterium, co wskazuje na Gniezno jako miejsce pierwszych koronacji w Polsce. Należy także podkreślić, że Gniezno było wówczas jedną z głównych siedzib książęcych a wczesnopiastowski gród w Gnieźnie należał do jednych z najlepiej urządzonych i posiadających największe bogactwa. Zaliczamy go do najważniejszych ośrodków władzy rodzącego się państwa obok wczesno-

piastowskich ośrodków na Ostrowie Lednickim, w Poznaniu i Przemyślu.

Świadectwem ważnych wydarzeń w katedrze gnieźnieńskiej stały się również zabytki należące do grupy najcenniejszych w Polsce. Są to Drzwi Gnieźnieńskie, tzw. Złoty Kodeks gnieźnieński i kielich Dąbrówki. Te niezwykle cenne dzieła wyróżniają znakomity program artystyczny skupiający uwagę na Gnieźnie, św. Wojciechu i idei władzy królewskiej. Drzwi gnieźnieńskie to zapis żywota św. Wojciecha, a więc „kamienia węgielnego” powstających struktur kościelnych i państwowych. Skarb, jakim niezaprzeczalnie jest kielich Dąbrówki, stanowi ikonograficznie i tematycznie, ważny element łączący Gniezno z tematem królewskich koronacji. Złoty kodeks jest kojarzony z Gnieznem, albowiem został ufundowany dla katedry gnieźnieńskiej za czasów króla Bolesława Szczodrego. Wszystkie te zabytki nie przypadkiem znalazły się w ważnym, średniowiecznym ośrodku centralnym, jakim w XI w. było Gniezno i posadowiona na Wzgórzu Lecha katedra. ■

Kielich Dąbrówki II tzw. królewski

Kielich nazywany jest królewskim z racji prezentowanej tematyki scen opartych na Księgach Królewskich Starego Testamentu. Na jego czaszy widzimy następujące przedstawienia: koronacja Dawida, Dawid przekazuje władzę Salomonowi, Eliaszk wskrzesza syna wdowy z Sarepty, Wniebowzięcie Eliasza, Elizeusz oczyszcza wody Jerycha, Elizeusz czyni cud z siekierą. Z kolei XVIII-wieczny napis na spodniej części stopy kielicha sugeruje, jakoby był on darem Dąbrówki dla klasztoru w Trzemesznie: *Serenissima Dabrowka Ecclesiae Tremesnensi obtulit 965*. Sam kielich datowany jest jednak na ok. 1190 rok, czyli na okres przypadający mniej więcej 200 lat po śmierci Dąbrówki. Wielu badaczy i znawców sztuki złotniczej, jak na przykład profesor Michał Woźniak, na miejsce powstania wskazuje warsztat południowoniemiecki. Są również przesłanki, by sądzić, iż wykonanie omawianego dzieła mogło nastąpić w Wielkopolsce. Możliwe jest także, że kielich ten

pojawił się w trzemeszeńskim klasztorze w wyniku częstych kontaktów z klasztorami macierzystymi w Arrouaise. Pierwsze jednak pisemne wzmianki o własności trzemeszeńskiej pojawiają się dopiero w roku 1644 i 1666. Warto również zaznaczyć, iż ikonografia kielicha, nawiązująca do niemalże idealnych relacji Kościoła i króla, podpowiada nam jeszcze jedną myśl dotyczącą jego powstania. W ówczesnej sytuacji, rodzącego się jeszcze państwa, a zwłaszcza przeżywającego rozbić dzielnicowe będące konsekwencją decyzji Bolesława Krzywoustego, potrzebna była idea jednocząca. Prezentowany kielich spełniał te założenia i funkcję i na tej podstawie możemy domniemywać o jego pierwotnym przeznaczeniu dla katedry gnieźnieńskiej.

Kielich srebrny, częściowo złoty, repusowany, cyzelowany. Napisy na czaszy niellowane. Kształt typowy dla kielichów romańskich: okrągła stopa, nodus kulisty spłaszczony, szeroka czasza. Dzieło najwyższej klasy złotniczej.

Fot. T. Mroczkowski, własność Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

Kielich Św. Wojciecha

Bolesław Chrobry wspierał misję chrystianizacyjną biskupa Wojciecha, a po jej zakończeniu wykupił ciało Misjonarza i sprowadził do Gniezna. W ten oto sposób zapoczątkował, trwający od ponad 1000 lat, kult św. Wojciecha. Wkrótce rozprzestrzenił się on nie tylko po ówczesnej Polsce, ale i całej Europie, zwłaszcza po słynnym zjeździe gnieźnieńskim, podczas którego Otton III otrzymał od Bolesława Chrobrego relikwie Świętego Wojciecha. Kult św. Wojciecha rozkwitał przez kolejne lata i wieki. Nasilenie tego procesu zauważamy w wieku XIII, w okresie urzędowania arcybiskupa gnieźnieńskiego Jakuba Świnki. To z jego polecenia spisano i odczytywano żywot Świętego we wszystkich kościołach archidiecezji gnieźnieńskiej. Do Gniezna, do grobu św. Wojciecha pielgrzymowali władcy. Już w roku 1000 świętego męczennika nawiedził Cesarz Otton III. Pielgrzymowali tu: Władysław Herman, Bolesław Krzywousty, Bolesław Pobożny, Przemysł II, Władysław Jagiełło, Jan Olbracht i Zygmunt III Waza, opiece św. Wojciecha polecał się Zygmunt Stary. Przy relikwii św. Wojciecha modlił się również św. Jan Paweł II. Wymownym wyrazem kultu św. Wojciecha były liczne fundacje arcybiskupów i kanoników gnieźnieńskich. Kult ten odzwierciedlają także dzieła sztuki znajdujące się w katedrze gnieźnieńskiej, a najlepszym tego przykładem są Drzwi Gnieźnieńskie opowiadające żywot Świętego. Do dziś do Gniezna przybywają tysiące pielgrzymów, ich celem jest grób św. Wojciecha.

Fot. T. Mroczkowski, własność Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

ZWIEDZANIE WZGÓRZA LECHA

Wzgórze Lecha

skarbiec historii

Zwiedzanie zabytków i miejsc dostępne jest od poniedziałku do soboty w godz. 9.00-17.00. Po wykupieniu karnetu wstępu w Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej otrzymacie Państwo audio-przewodnik, który oprowadzi po skarbcu katedry (Muzeum) oraz katedrze. Dla grup zorganizowanych dostępny jest przewodnik, którego usługę należy wcześniej zarezerwować.

Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej
ul. Kolegiaty 2

Rezerwacja grup turystycznych:
Cennik oraz godziny otwarcia:

62-200 Gniezno,
tel. 602-708-231
www.wzgorzelecha.pl

Zaprasza: Bartosz Przybyła, dyrektor Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

Spacerem po GNEŹNIE

Śladami pierwszych koronacji królewskich

Zapraszamy na szlak miejsc związanych z pierwszymi królami Polski i ich koronacjami. Trasa tematyczna powstała w tysiąclecie koronacji w katedrze gnieźnieńskiej pierwszych królów Polski: Bolesława Chrobrego i Mieszka II.

Gród gnieźnieński tysiąc lat temu był świadkiem pierwszych koronacji królewskich. Do końca XIII wieku wszystkie te uroczystości odbywały się w katedrze gnieźnieńskiej. W kolejnych wiekach arcybiskupi gnieźnieńscy koronowali królów w Krakowie. Dlatego też możemy zobaczyć w Gnieźnie liczne pamiątki tych wydarzeń.

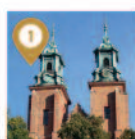

Wybrane punkty ze szlaku:

1. Katedra Gnieźnieńska
2. Makieta katedry
3. Pomnik Bolesława Chrobrego
4. Makieta grodu gnieźnieńskiego
5. Pomnik Mieszka I i Bolesława Chrobrego
6. Muzeum Początków Państwa Polskiego
7. Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej
8. Kościół rzymskokatolicki pw. św. Jerzego
9. Kościół Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego
10. Pomnik Bolesława Chrobrego przed Starym Ratuszem
11. Pomnik Mieszka II
12. Pomnik Bolesława Szczodrego (Śmiałego)
13. Pomnik św. Wojciecha
14. Pomnik Wacława II
15. Pomnik Przemysła II

Pełen opis autorskiej trasy Ryszarda Polaszewskiego **Śladami pierwszych koronacji królewskich** dostępny do pobrania na www.szlakpiastowski.com.pl / www.informacjaturystycznagniezno.pl

Chcesz zwiedzić Gniezno „Śladami pierwszych koronacji królewskich” z profesjonalnym przewodnikiem? Skontaktuj się z Informacją Turystyczną w Gnieźnie pod numerem telefonu +48 781 999 912.

Katedra Gnieźnieńska – miejsce pierwszych koronacji królewskich

Najważniejszym miejscem związanym z koronacjami królewskimi jest oczywiście gotycka archikatedra gnieźnieńska, czyli Bazylika Pymasowska pw. Wniebowzięcia

Najświętszej Maryi Panny. To w tym miejscu odbyło się pięć pierwszych koronacji: Bolesława Chrobrego i Mieszka II w 1025, Bolesława Szczodrego (Śmiałego) w 1076, Przemysła II w 1295 i Wacława II w 1300 roku. W podziemiach katedry można zobaczyć relikwii najstarszych świętych, w których miały one miejsce, w tym romańskie posądzki, po jakich królowi wstąpił w drogę do rękawicy św. Wojciecha. Osobnym zabytkiem są słynne romańskie drzwi gnieźnieńskie. Przechodząc na nich opowieść o życiu i śmierci św. Wojciecha, która łączy się z tym, jak doszło do powstania arcybiskupstwa w Gnieźnie (i jak to miało związek z pierwszą koronacją). Drzwi gnieźnieńskie zwane są również królewskimi, bo przechodził przez nie ostatni koronowany w Gnieźnie król: Wacław II. W 1300 roku w podziemiach katedry znajdowały się dwa arcybiskupi, którzy dokonali pierwszych koronacji: arcybiskup Hipolit (dwie pierwsze koronacje) i Jakub Świnka (dwie ostatnie).

Makieta katedry

W miejscu, gdzie kończy się ulica Tumska, znajduje się makieta pokazująca kolejne katedry gnieźnieńskie. W dwóch z nich odbywały się koronacje królewskie. W najstarszej, przedromańskiej bazylice zbudowanej przez Bolesława Chrobrego, koronował się on i jego syn, Mieszko II. Została zniszczona w czasie najazdu czeskiego księcia Brzetysława w 1038 lub 1039 roku. Kolejną bazylikę tym razem romańską, zbudował Bolesław Szczodry, który koronował się w niej w 1076 r. Było to także miejsce koronacji kolejnych królów: Przemysła II i Wacława II. Relikwie tych katedr znajdują się w podziemiach obecnej katedry oraz w Muzeum Początków Państwa Polskiego.

Pomnik Bolesława Chrobrego – pamiątka 900-lecia koronacji

Najbardziej znany pomnik Bolesława Chrobrego znajduje się przed katedrą na placu. Makieta Trąby (piewszego pymasa Polski). Został wzniesiony w 900-lecie pierwszej koronacji królewskiej. 12 września 1925 r. prezydent Stanisław Wojciechowski odsłonił przygotowany

przez znanego wielkopolskiego rzeźbiarza Marcina Różka pomnik, a właściwie jego pierwotną wersję, wykonaną z gipsu. Był to jednocześnie akt poświęcenia kamienia węgielnego pod ostateczną wersję pomnika i uroczyste 900. rocznicy gnieźnieńskiej koronacji Bolesława Chrobrego. Pomnik wykonany z brązu uroczystie odsłonięto 30 maja 1925 r. – tym razem dokonali go prezydent Ignacy Mościcki i – na wiecie lat stał się jednym z najbardziej charakterystycznych symboli Gniezna. Wiosną 1940 r. został zniszczony przez hitlerowskich okupantów. Obecny pomnik pochodzi z 1985 r., został powtórnie wykonany przez poznaneckiego rzeźbiarza Jerzego Sobocińskiego (nieco różni się od przedwojennego). Uroczystości jego odsłonięcia miały miejsce 9 maja 1985 r.

Makieta grodu gnieźnieńskiego – miejsce koronacji / stolica kraju

W pobliżu jeziora Jelonek znajduje się makieta, przedstawiająca gród gnieźnieński w końcu panowania Bolesława Chrobrego. To czas, gdy w katedrze gnieźnieńskiej odbywały się dwie pierwsze koronacje królewskie. Gród w tym okresie składał się z czterech części: dwie główne znajdowały się w najwyższym punkcie wzgórza – to część królewska z siedzibą władcy i arcybiskupa z bazyliką katedralną. Do nich przylączyły się dwa obwiedzione wałami podgrodzia – miejsce zamieszkania żelaznicy i ludności służebnej.

Pomnik Mieszka I i Bolesława Chrobrego

Na wysokiej skarpie nad jeziorem Jelonek stoją dwie postacie: goniące nad płocką. Pokazują nam, że droga do koronacji były działania dwóch kolejnych władców Polski. Na cokole widzimy Mieszka I i Bolesława Chrobrego. Nie byłoby zapewne koronacji Bolesława bez wielkiej pracy politycznej wykonanej przez jego ojca. To on stworzył zjednoczone państwo i silnie wstąpił do polityki europejskiej. Na pomniku stoją razem, ojciec i syn. Mieszko i z mieczem w ręce. Bolesław – z królewskim jabłkiem. Obaj patrzyli na Wzgórze Lecha, skąd rozciągał się kraj.

Muzeum Początków Państwa Polskiego – eksponaty związane z koronacją królewską

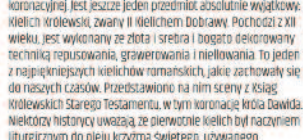
Utworzone w latach 70. XX wieku (po tysiącletniej rocznicy Chrztu Polski) Muzeum Początków Państwa Polskiego ma bogaty zbiór eksponatów związanych

z koronacjami królewskimi. Można tu zobaczyć, jak wyglądała włocina św. Maurycego, podarowana Chrobremu przez Ottona III w roku 1000, która później zapewne towarzyszyła kolejnym koronacjom. Na Zjeździe Gnieźnieńskim Bolesław otrzymał również zgłoszenie na koronację, co potwierdza jedna z najstarszych polskich monet – „denar, Princes Polonie”. Miecz Sacerdot, przez wieki również kojarzony był z Bolesławem Chrobrym i pierwszymi koronacjami. Dziejemy, że po raz pierwszy pełnił rolę miecza koronacyjnego w 1320 r. w trakcie ceremonii namaszczenia na króla Władysława Łokietka. I wreszcie repliki najważniejszych insygnów koronacyjnych: korona, berło i jabłko królewskie. W MPP można zobaczyć kopię Drzwi Gnieźnieńskich oraz oryginalne fragmenty posadzek z romańskich, koronacyjnych bazylik katedralnych.

Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej

W Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej, za którego nazwą kryje się przede wszystkim dawny skarbiec katedralny, znajdują się zabytki, które także przeniosły nas w świat średniowiecznych koronacji. Najbardziej spektakularnym z nich jest pierścieniec arcybiskupa Jakuba Świnki. To bezpośredni świadek koronacji Przemysła II i Wacława II. Pochodził z XIII wieku, pierścieniec jest ozdobiony złotym topazem, osadzonym w bogato grawerowanej złotej oprawie. U nasady obrączki pierścienia widnieje podobizna Najświętszej Maryi Panny i św. Wojciecha – patronów katedry koronacyjnej. Jest jeszcze jeden przedmiot, absolutnie wyjątkowy: kielich królewski, zwany II kielichem Dobrawy. Pochodzi z XIII wieku, jest wykonany ze złota i srebra i bogato dekorowany techniką repusowania, grawerowania i nielowania. To jeden z najpiękniejszych kielichów romańskich, jakie zachowały się do naszych czasów. Przechowywany na nim sceny z Księg Królewskich Starożytności, w tym koronacja króla Dawida. Niektórzy historycy uważają, że pierwotnie kielich był naczyniem liturgicznym do oleju krzyżma Świętego, używanego do namaszczenia królów w obrzędzie koronacji.

Kościół Franciszkanów pw. Wniebowzięcia NMP i św. Antoniego

W pobliżu rynku staropolskiego znajduje się kościół i klasztor franciszkański, jego związki z koronacjami są pośrednie, ale warto go zobaczyć i przeniesić się w czas, gdy elita Polski zabiegała o ponowne zjednoczenie ziem polskich i doprowadzenie do kolejnej koronacji królewskiej. Klasztor i kościół franciszkanów fundują bowiem w połowie XIII wieku Bolesław Pobożny razem z żoną – księżną Jolentą (obecnie błogosławioną kościoła katolickiego). W tym czasie trwały intensywne starania o zjednoczenie ziem Korony Polskiej. Koronować na króla udaje się dopiero bratanikowi Bolesława – Przemysłowi II. Królem został również jego paroksi, mąż ich córki Jadwigi – Władysław Łokietek. Ostatnim królem z dynastii Piastów był wnuk Bolesława Pobożnego i Jolenty – Kazimierz Wielki.

Kościół rzymskokatolicki pw. św. Jerzego – relikw królewskiego zamku królewskiego

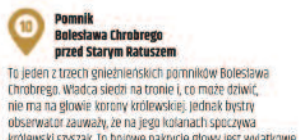
Oprócz katedry na Wzgórze Lecha znajduje się niewielki kościół kolegiacki pw. św. Jerzego. To jedyna stojąca do dziś

pozostałość po kompleksie zamku królewskiego w Gnieźnie. Ta prywatna świątynia władców piastowskich była poświęcona z pozostałą częścią kompleksu pałacowego i używana przez książąt i królów polskich, mieszkających lub przebywających czasowo w Gnieźnie. Dopiero Kazimierz Jagiellończyk pozbył się ostatecznie tego miejsca, przekazując go na własność arcybiskupowi gnieźnieńskiemu. Obecnie stojące mury świątyni pochodzą co najmniej z XII wieku (lub są starsze). Część mieszkalna zamku nie przetrwała do naszych czasów. Arcybiskup posiadał własny zamek obronny w innej części wzgórza, dlatego relikwii zamku królewskiego zostały gruntownie przebudowane, a później rozebrane. Stąd kościół św. Jerzego, zwany również kościołem „na zamku”, jest jedyną pamiątką po zabudowlach zamku królewskiego.

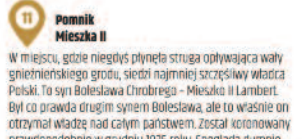
Pomnik Bolesława Chrobrego przed Starym Ratuszem

To jeden z trzech gnieźnieńskich pomników Bolesława Chrobrego. Władca siedzi na tronie i, co może zdziwić, nie ma na głowie korony królewskiej, jednak białej obserwator zauważył, że na jego kolanach spoczywa królewski szyszak. To bojowe nakrycie głowy jest wyjątkowe – zawiera subtelny rys korony. Bo Chrobry, który sporą część życia spędził na wyprawach wojennych, oficjalnie koronację królewską doznał dopiero w ostatnim roku swojego życia. Okoronowany prawdopodobnie w Wielkonoce 1025 r. w katedrze gnieźnieńskiej, zmarł kilka miesięcy później w czerwcu 1025 r.

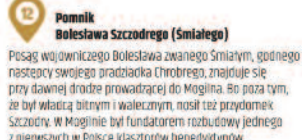
Pomnik Mieszka II

W miejscu, gdzie niedługo pomyślna struga opływająca wały gnieźnieńskiego grodu, siedzi najmniej szczęśliwy władca Polski. To syn Bolesława Chrobrego – Mieszko II Lambert. Był co prawda drugim synem Bolesława, ale to właśnie on otrzymał władzę nad całym państwem. Został koronowany prawdopodobnie w grudniu 1025 roku. Spogląda dumnie, dzierżąc w lewej ręce wstęgę św. Maurycego, a prawą dłoń trzymając na księżce. Niestety, ani fakt, że był przez wiele lat wdzięczny do objęcia władzy, ani to, że był świetnie wykształcony, nie pomogły mu w utrzymaniu państwa w całości. Nie pomogła mu też w tym zona Rycheta pochodząca z rodu cesarskiego (pierwsza królowa Polski). Mieszko zmarł w 1034 roku, walcząc o zjednoczenie kraju. Po jego śmierci państwo pogrążyło się w jeszcze większym upadku.

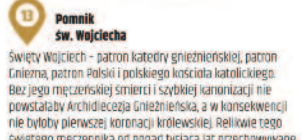
Pomnik Bolesława Szczodrego (Śmiałego)

Posąg wojownika Bolesława zwanego Śmiałym, godnego następcy swojego pradziadka Chrobrego, znajduje się przy dawnej drodze prowadzącej do Mogiła. Bo poza tym, że był władcą bitnym i walecznym, nosił też przydomek Śmiały. W Mogiła był fundatorem rozbudowy jednego z pierwszych w Polsce klasztorów benedyktynów. Ale największą jego fundacją to budowa w Gnieźnie na Wzgórzu Lecha romańskiej bazyliki św. Wojciecha. W tej właśnie katedrze odbyły się trzy koronacje królewskie, a 25 grudnia 1076 roku koronował się tu jej fundator – król Bolesław. Niestety, po śmierci biskupa Stanisława został wygnany z kraju i wkrótce potem zmarł.

Pomnik św. Wojciecha

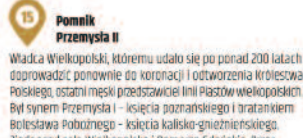
Święty Wojciech – patron katedry gnieźnieńskiej, patron Gniezna, patron Polski i polskiego kościoła katolickiego. Bez jego męczeńskiej śmierci i szybkiej kanonizacji nie powstałaby Archidiecezja Gnieźnieńska, a w konsekwencji nie byłoby pierwszej koronacji królewskiej. Relikwie tego świętego męczennika od ponad tysiąca lat przechowywane są w katedrze gnieźnieńskiej. Historia jego życia i śmierci oraz sprowadzenia zwłok do Gniezna znajduje się na słynnych Drzwiach Gnieźnieńskich. Pomnik został odsłonięty w tysięczną rocznicę śmierci Świętego Wojciecha w 1997 r.

Pomnik Wacława II

Ostatni król koronowany w Gnieźnie nie pochodził z dynastii Piastów. To król Czech Wacław II z dynastii Przemysławów, koronowany na króla Czech w 1300 r. w katedrze gnieźnieńskiej. Zmarł w 1305 r. w wieku zaledwie 33 lat.

koronowany na króla Czech w 1297 r. Wykorzystał spony pomiędzy Piastami i popożyczył sobie Małopolskę, a później Wielkopolskę i Pomorze Gdańskie. Koronowany na króla Polski we wrześniu 1300 r., wkrótce później zenił się z córką Przemysła II – Ryśką, umacniając swoje prawo do tronu polskiego. Jego panowanie było barierą udane. Między innymi zreformował administrację państwową, opierając się na wprowadzonym przez siebie urzędzie starosty. Zmarł po długiej chorobie w 1305 r. w wieku zaledwie 33 lat.

Pomnik Przemysła II

Władca Wielkopolski, któremu udało się po ponad 200 latach doprowadzić ponownie do koronacji i otwarcia królestwa polskiego, ostatni męski przedstawiciel linii Piastów wielkopolskich. Był synem Przemysła I – księcia poznańskiego i bratanikiem Bolesława Pobożnego – księcia kaliskiego-gnieźnieńskiego. Zjednoczył całą Wielkopolskę i Pomorze Gdańskie. Przez pewien czas panował w dzielnicy krakowskiej, uzyskując w ten sposób dostęp do insygnów koronacyjnych. Dzięki współpracy z arcybiskupem Jakubem Świnką doprowadził do swojej koronacji 26 czerwca 1295 r., przełamując niemożliwość dzielnicowego. Kilka miesięcy później został zamordowany przez Brandenburczyków w Rogoźnie.

Wykorzystano pomniki królów i makiety, stanowiące elementy Traktu Królewskiego.

GNIEZNO 2025

Organizacja Turystyczna „Szlak Piastowski”
- Informacja Turystyczna
ul. Bolesława Chrobrego 40/41 | 62-200 Gniezno
T.: (+48) 61 428 41 00 | F.: (+48) 781 999 912
it@szlakpiastowski.com.pl
www.szlakpiastowski.com.pl
www.informacjaturystycznagniezno.pl

Copyright by Organizacja Turystyczna „Szlak Piastowski”. Wszelkie prawa zastrzeżone.

rysunki: Marceli Derengowski

Spacerem po GNIEŹNIE

Najstarsze cmentarze

Wycieczka szlakiem cmentarza św. Krzyża oraz św. św. Piotra i Pawła

Najstarsze gnieźnieńskie cmentarze to zapisana karta historii Polski i Wielkopolski. Nagrobne tablice uczestników walk o niepodległość Polski to dowód na wyniesione z domów rodzinnych umiłowanie Ojczyzny. To jednocześnie tęsknota za Rzeczpospolitą i gotowość do poświęceń dla Polski tego co najcenniejsze - własnego życia.

Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski"
- Informacja Turystyczna
ul. Bolesława Chrobrego 40/41 | 62-200 Gniezno
T.: (+48) 61 428 41 00 | M: (+48) 781 999 912
it@szlakpiastowski.com.pl
www.szlakpiastowski.com.pl
www.informacjaturystycznagniezo.pl

Copyright by Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski".
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Pełen opis autorskiej trasy Rafała Jurke Szlakiem cmentarza św. Krzyża oraz św. św. Piotra i Pawła
dostępny do pobrania na www.szlakpiastowski.com.pl / www.informacjaturystycznagniezo.pl

Najdłuższa Wojna Nowoczesnej Europy na cmentarzu św. Krzyża i cmentarzu św. św. Piotra i Pawła w Gnieźnie

Okres zaborów to szczególny czas w historii Polski. Dokonany w 1795 roku III rozbiór i Rzeczpospolitej między Prus, Austrię i Rosję na 123 lata wyznaczył nasz kraj z mapy ówczesnego świata. Na zajętych terenach, każdy z zaborców, prowadził w stosunku do Polaków swoją bardziej lub mniej agresywną politykę. Nowi polscy poddani najpierw króla, a później cesarza Prus przez niemal cały ten czas spotykali się z gwałtownymi próbami wynarodowienia. Systemowo prowadzona, szczególnie w okresie kulturkampfu, germanizacja zmusiała naszych dziadków do wypracowania innych metod samobrony. Walka ta nazwana została Najdłuższą Wojną Nowoczesnej Europy. Była to wojna o rząd polskiej duszy, które dzięki patriotycznemu wychowaniu w rodzinnych domach nie uległy niemieckiej pokusie i wrosły w 1918 i 1919 roku wojną i niepodległą Polskę.

Na wielkopolskich i kujawskich nekropoliach spoczywają po dziś dzień tysiące bardziej lub mniej zapomnianych uczestników tej wojny. Także na gnieźnieńskich cmentarzach św. Krzyża i św. św. Piotra i Pawła są mogiły, które świadczą o aktywnej walce mieszkańców naszego miasta o zachowanie polskości.

W Gnieźnie znajdują się cztery cmentarze. Dwa najstarsze, to cmentarz przy kościele pw. św. Krzyża założony w 1804 roku, oraz cmentarz rozlokowany wokół kościoła św. Piotra i Pawła, a powstały w roku 1829. Pozostałe to cmentarz pracowników i pacjentów Szpitala Nerwowo i Psychicznie Chorych zwany Dziekaną założony w 1894 roku, zamknięty w 1972 roku, ponownie otwarty w 2000 roku. oraz najmłodszy cmentarz przy dzisiejszej ul. Witkowskiej, który założony został po roku 1910 staraniem proboszcza parafii pw. św. Krzyża, ks. Jana Kamiera. Wszystkie wymienione i użytkowane cmentarze są wyznaniowe. Miasto Gniezno nie posiada cmentarza komunalnego. Na terenie cmentarza przy ul. Witkowskiej wyznaczono w roku 1960 kwatery dla osób bezwyznaniowych. Cmentarz św. św. Piotra i Pawła, cmentarz św. Krzyża oraz cmentarz przy ul. Witkowskiej mają charakter międzyparafialny, obsługują wszystkie zlokalizowane na terenie miasta parafie katolickie. Ostatni, cmentarz tak zwany Dziekaną, przypisany został w chwili ponownego otwarcia do parafii pod wezwaniem bł. Michała Kozała.

Cmentarz św. Krzyża

W 1719 roku na terenie dzisiejszego cmentarza św. Krzyża wybudowany został pierwszy drewniany kościół, fundowany przez przeclawia kanonika gnieźnieńskiego. Pieczę nad świątynią sprawował zakon bożogrobców, także wokół świątyni rozlokowany został niewielki cmentarzyk. Na przełomie XVIII i XIX wieku, teren po południowej stronie kościoła przeznaczony został na cmentarz ewangelicki. Cmentarz ten koegzystował z założonym w 1804 roku na pozostałym terenie wokół kościoła cmentarzem katolickim. Ta część podzielona została na trzy równe części między parafie św. Trójcy, św. Wawrzynia i św. Michała.

Przed 1829 rokiem cmentarz okazał się niewystarczający i decyzją bp. Marcina Siemińskiego założono wokół kościoła św. św. Piotra i Pawła nową nekropolię. Przeniesienie części pochówków pozwoliło na dalsze użytkowanie cmentarza. Katolicy i ewangelicy wspólnie, choć z wyraźnym podziałem, współdzielili ten cmentarz aż do roku 1887. Wtedy właśnie gmina ewangelicka odsprzedała swoją część parafii św. Michała. Ewangelicy założyli swój cmentarz, na działce zakupionej na początku XIX wieku, przy dzisiejszej ul. Jana III Sobieskiego. Aktualnie cmentarz ten nie istnieje, zlikwidowany został po 1947 roku. Możemy zatem uznać, że cmentarz przy kościele św. Krzyża stał się cmentarzem w pełni katolickim. W latach 1895, 1912 oraz 1932-1933 cmentarz był powiększany. Ostatni znaczący wzrost powierzchni cmentarza nastąpił w 1978 roku.

Na przełomie lat 70 i 80 XX wieku część cmentarza od strony ul. Żóławy została zlikwidowana, aby zrobić miejsce dla budowanej dzisiejszej Trasy Jazdu Gnieźnieńskiego. Kilkaśet grobów przeniesiono na część powiększonego kilka lat wcześniej cmentarza.

Cmentarz św. św. Piotra i Pawła

Cmentarz przy ul. Klekosińskiej powstał prawdopodobnie wraz z budową kościoła w XII wieku. Nekropolia znajduje się na wzniesieniu nazywanym Zajezdźcem oraz Piotrowem, która to nazwa pochodzi od wezwania kościoła. Pierwotna świątynia była drewniana i spłonęła w 1616 roku. Kościół odbudowano przed rokiem 1669, kiedy to został konsekrowany. Dzięki staraniom ks. Stanisława Trelińskiego i ks. Tomasza Żalskiego w latach 1780-1800 wzniesiono nową, istniejącą do dziś, murywaną

Świątynię. Przed rokiem 1829 świątynia stała się kościołem filialnym i przeszła pod opiekę parafii św. Trójcy. Fundatorem cmentarza był wspomniany już bp. Marcin Siemiński, który próbował nie dopuścić do zbyt szybkiego zapalenia nekropolii i zakazał wznoszenia na niej okazałych grobów. Zakaz ten nie był jednak rygorystycznie przestrzegany i wkrótce konieczne było powiększenie cmentarza. Nastąpiło to w 1843 roku, kolejne w 1910 roku.

W latach 20 XX wieku administrator cmentarza i proboszcz parafii św. Trójcy ks. Stanisław Kłubiński postanowił od strony południowej wznieść drogi prowadzącej do klekosińskiego urzędzie budowlany projekt, który zrealizowano tylko częściowo. Wg projektu architekta Lucjana Michałowskiego z Poznania w ciągu ulicy Klekosińskiej miały zostać ułożone kaskadowo, dwie kondygnacje okazałych grobów z półokrągłymi przed nimi obszernymi tarasami, do których miały prowadzić z ulicy osobne schody. Druga, górna kondygnacja grobów nigdy nie powstała, a zrealizowany wcześniej dolny rząd przykryty zostały ziemią, na której posiano trawę. Nie wybudowano także schodów i jedynie od ul. Klekosińskiej wejście na cmentarz znajduje się przy parkanie Państwowego Stada Ogierów. Gdyby plan zrealizowano w całości, to prezentowałby się okazałe

W dzisiejszej aranżacji wyłazuje cechy bogatego, wielkomiejowego cmentarza. Staraniem ks. Mateusza Zabłockiego na cmentarzu utworzono Pantheon Bohaterów Powstań Wielkopolskiego, którego zwieńczeniem było odsłonięcie pomnika upamiętniającego poległych podczas walk Polaków. Wśród 52 pochowanych uczestników walk o przyłączenie Wielkopolski do odrodzonej Ojczyzny wymienimy tylko kilku: Marian Wachtel, Kazimierz Pogodziński, Wincenty Zasada, Stanisław Tubacki i Franciszek Graj.

W 2012 roku na cmentarzu, pod kościołem apostołów św. św. Piotra i Pawła utworzono krytą biskupów pomocniczych archidiecezji gnieźnieńskiej, w tej krypcie spoczął zmarły w październiku 2020 roku biskup Bogdan Wojtuś.

Pochowani na cmentarzach św. Krzyża i św. św. Piotra i Pawła wybrani „żołnierze” Najdłuższej Wojny Nowoczesnej Europy.

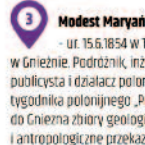
Cmentarz św. Krzyża

Maria Springer
- ur. 24.11.1824 w Bydgoszczy, zm. 6.2.1872 w Gnieźnie. Poetka skupiająca się w swojej twórczości na poezji religijnej i patriotycznej. Zaangażowana w działalność charytatywną, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb ubogiej młodzieży. Grobowiec, w którym pochowana została Maria Springer w 2020 roku wystawiony został na sprzedaż.

Józef Chociszewski
- ur. 28.2.1837 w Chęstochowie, zm. 14.11.1914 w Gnieźnie. Pisarz, dziennikarz i wydawca. Autor około 300 książek. Układał m.in. „Dzieje narodu polskiego dla dzieci i młodzieży”. Wielokrotnie szykanowany przez władze pruskie, skazywany w politycznych procesach na wyroki więzienia.

Modest Maryjański
- ur. 15.6.1854 w Trzemesznie, zm. 16.11.1914 w Gnieźnie. Podróżnik, inżynier górnik, kolekcjoner, publicysta i działacz polonijny. W Chicago wydawca tygodnika polonijnego „Praca Polska”. Po powrocie do Gniezna zbiorczy geologiczny, botaniczny, zoologiczny i antropologiczny przekazał Poznańskiemu Towarzystwu Przyjaciół Nauk.

Michał Walkowski
- zm. 25.11.1922. Penicjnik, weteran powstania 1863 roku. Pochowany wraz z żoną Walerią z Florkowskich.

Józef Jerzykiewicz
- Weteran powstania 1863 roku.

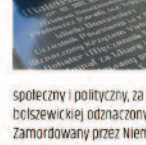
Stanisław Dymczyński
- ur. 1845, zm. 28.4.1936. Radca sądowy, weteran powstania 1863 roku, odznaczony Krzyżem Niepodległości z Mieczami. Grob nie zachował się.

Wawrzyniec Jakubowski
- ur. 2.8.1900 w Rogoźnie, zm. 24.10.1985 w Gnieźnie. Powstańca Wielkopolski, żołnierz podziemia niepodległościowego.

Cmentarz św. św. Piotra i Pawła

Bolesław Kasprowicz
- ur. 29.9.1854 w Czempińsku, zm. 15.10.1943 w Warszawie. Przemysłowiec, społecznik, działacz narodowy. Twórca znanej w Europie i Ameryce Północnej firmy zajmującej się destylacją alkoholu.

Jeden z współorganizatorów Powstania Wielkopolskiego. Prezes Izby Przemysłowo-Handlowej w Bydgoszczy. Fundator gimnazjum żeńskiego, dzisiejszego II LO im. Dąbrowski.

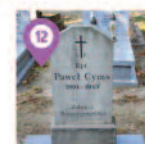
Ks. Mateusz Zabłocki
- ur. 16.8.1887 w Żurawicach, zm. 14 lub 17.10.1939 roku w Inowrocławiu. Proboszcz parafii św. Trójcy, współorganizator powstania wielkopolskiego i powstańca wielkopolski, działacz społeczny i polityczny, za udział w wojnie polsko-bolszewickiej odznaczony Orderem Virtuti Militari. Zamordowany przez Niemców na początku II wojny światowej.

Zygmunt Rabski
- ur. 18.12.1885 w Młotawie, zm. 24.2.1930 w Gnieźnie. Prawnik, członek Towarzystwa Tomasza Zana, działacz niepodległościowy, powstańca wielkopolski, poseł na sejm RP. Podczas edukacji został łącznikiem polskich organizacji niepodległościowych z ich odpowiednikami działającymi na uniwersytetach niemieckich. Po odzyskaniu niepodległości został pierwszym polskim burmistrzem Gniezna.

Współorganizator powstania wielkopolskiego. Z chwilą odzyskania niepodległości do 1927 roku pierwszy prezes Sądu Okręgowego w Gnieźnie.

Paweł Cymś
- ur. 2.3.1894 w Pawłowie, zm. 13.11.1949 w Bystrej. Członek Towarzystwa Tomasza Zana, jeden z najwybitniejszych dowódców powstania wielkopolskiego, uczestnik walk w II powstaniu śląskim, żołnierz kampanii wrześniowej. Podczas powstania wielkopolskiego uczestnik walk o Gniezno, wyzwoliciel Trzemeszna, Mogiła, Strzelna, Kruszwicy i Inowrocławia.

rysunki: Marceli Derengowski

Spacerem po GNIEŹNIE

Śladami Powstania Wielkopolskiego

Wycieczka szlakiem strategicznych punktów powstania wielkopolskiego w Gnieźnie

Stoją Państwo u progu jednej z wielu podróży w czasie, które można odbyć w Gnieźnie. Zachęcamy do przeniesienia się do roku 1918 i odnajdywania na mapie miasta punktów, w których rozegrały się wydarzenia kluczowe dla wybuchu, przebiegu i sukcesu powstania wielkopolskiego w Pierwszej Stolicy Polski. Będzie to podróż śladami iskier, które w nocy 28 grudnia 1918 r. rozpalili Gród Lecha płomieniem wolności, podtrzymanym i poniesionym dalej przez jego mieszkańców.

Wybrane punkty ze szlaku:

1. Fabryka Kasprowicza
2. Stary Ratusz
3. Pocztowno-telegraficzny
4. Królik Powstańcy
5. Teatr im. A. Fredry
6. Koszary ul. Sobieskiego
7. Królik Żołnierza pruski
8. Urząd Miasta
9. Kolejowy Dworzec Główny
10. Dawny Hotel Europejski
11. Rynek
12. Cmentarz św. św. Piotra i Pawła

Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski"

Informacja Turystyczna

ul. Bolesława Chrobrego 40/41 | 62-200 Gniezno
T.: (+48) 61 428 41 00 | M.: (+48) 781 999 912
it@szlakpiastowski.com.pl
www.szlakpiastowski.com.pl
www.informacjaturystycznagniezno.pl

Copyright by Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski".
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Pełen opis autorskiej trasy Macieja Elantkowskiego **Śladami Powstania Wielkopolskiego** dostępny do pobrania na www.szlakpiastowski.com.pl / www.informacjaturystycznagniezno.pl

1. Dawny gmach Fabryki Wodek i Likierów Bolesława Kasprowicza oraz jej Kantoru przy ul. Chrobrego 3 (Friedrichstrasse)

Bolesław Kasprowicz, przedsiębiorca i patriota, był powszechnie uznawany za przywódcę polskiego społeczeństwa Gniezna. Dlatego to tu wszyscy się zaczęło 28 grudnia 1918 r., ok. godziny 16:00 przed budynkiem zjechał samochód, z którego wysiadł sierżant Piotr Walczak - emisariusz z Poznania. Miał dostarczyć wiadomości o wybuchu walk w Poznaniu i zmobilizować gnieźnieńskich do przejęcia władzy w mieście. Stał tuł Polaków ruszył w stronę pruskich koszar piechoty.

Stary Ratusz przy ul. Chrobrego 41 (Friedrichstrasse)
Jako siedziba władz miejskich ratusz został opanowany na samym początku. Na dachu zawisła polska flaga. Pierwszym polskim burmistrzem został dr Zygmunt Rabski - prawnik i działacz narodowy. Bolesławowi Kasprowiczowi nadano tytuł honorowego burmistrza Gniezna. Pierwszą wartownicą zostali zmienieni dopiero po 14 godzinach służby bez snu i jedzenia, gdyż w ferworze powstańczych działań... po prostu o nich zapomniano.

3. Plac pomiędzy ulicami Lubińskiego i Chrobrego (Poststrasse i Lindenstrasse)

Tu do 1918 znajdował się pomnik, upamiętniający żołnierzy poległych w zwycięskiej wojnie prusko-francuskiej lat 1870-71, stanowiący symbol pruskiej władzy.

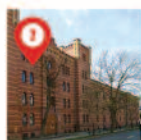
Urząd Pocztowo-Telegraficzny przy ul. Chrobrego 36 (ten fragment ulicy nosił nazwę Lindenstrasse)
Największe centrum łączności między Poznaniem i całym przyszłym frontem północnym powstania. Po opanowaniu Poczty przez powstańców, jej dyrektorem pozostał dotychczasowy naczelnik, Polak Władysław Frankowski. Już wcześniej nawiązał on odpowiednie kontakty i mógł od razu zastąpić niemiecką obsługę urzędu Polakami. Gniezno było prawdopodobnie jedynym miastem, które od pierwszego dnia powstania miało całkowicie polską obsługę środków łączności.

5. Figura powstańca

O powstaniu przypomina też figura królika w mundurze powstańca wielkopolskiego, uźbrojonego w karabin, która upamiętnia marsz gnieźnian na koszarę z grudnia 1918 r. Jest to element Traktu Królewskiego - kolejnej trasy turystycznej na terenie Gniezna.

Gmach dawnego Kina „Apollo” - dzisiejszy Teatr im. A. Fredry przy ul. Mickiewicza 9 (Neuestrasse)
W gmachu dzisiejszego teatru znajdowało się kino „Apollo”, którego właścicielem był Józef Politowicz, zaangażowany patriotą, m.in. w jego mieszkaniu znajdował się jeden z konspiracyjnych magazynów broni. Sale kina udostępnił na koszarę dla powstańców.

Koszary przy ul. Chrobrego i Sobieskiego (Lindenstrasse i Kasernenstrasse)
W XIX w. Gniezno stało się miastem garnizonowym. W 1864 r. ulokowano tu cały 6. Pomorski Pułk Piechoty Nr 49, którego

stałą siedzibą stał się kompleks koszarowy przy dzisiejszej ul. Sobieskiego. Do 1939 r. składał się z trzech niemal identycznych bloków, do dziś zachował się tylko jeden. 27 grudnia, w momencie wybuchu rozruchów w Poznaniu, w gnieźnieńskich koszarach pozostawało ok. 600 ludzi, w tym kompania karabinów maszynowych. Przejęty kompleks stał się chwilowo więzieniem dla wziętych do niewoli Niemców, a w przyszłości tu formowano lokalne oddziały zbrojne. (przećzytaj szczegółowy opis wydarzeń)

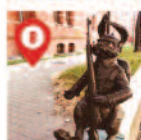

Figura żołnierza pruskiego
Od strony ul. Sobieskiego, przed bramą bloku koszarowego stoi figura królika - żołnierza pruskiego, polikując przy okazji umiędzynarodowienie i uźbrojenie armii niemieckiej z początków I wojny światowej.

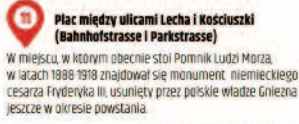

Odziedziniec koszar piechoty
Gdy polska delegacja pettraktowała z dowództwem niemieckiego pułku, powstańcy opanowali pozostałe budynki koszar i dostali się do składu broni dzięki służącym w jednostce dwóm Polakom, którzy rano odryglowali

od Śródka żelazne okiennice. Wojskowy komendant, miast por. z Kittel podjął pierwsze kroki dla stłumienia powstania wielkopolskiego, uźbrojonego w karabin, która upamiętnia marsz gnieźnian na koszarę z grudnia 1918 r. Jest to element Traktu Królewskiego - kolejnej trasy turystycznej na terenie Gniezna.

10. Kompleks gazowni, elektrowni i wodociągów (zakłady dla Świata, siły i wody) przy ul. Chrobrego (Lindenstrasse)

Po opanowaniu koszar piechoty jako jeden z pierwszych zajęto strategiczny kompleks, zaopatrujący miasto w wodę, elektryczność i gaz. Dużo budynki nie pełniła już ówczesnych funkcji, ale wciąż są świadectwem tamtych wydarzeń.

Koszary przy ul. Chrobrego i Sobieskiego (Lindenstrasse i Kasernenstrasse)
W XIX w. Gniezno stało się miastem garnizonowym. W 1864 r. ulokowano tu cały 6. Pomorski Pułk Piechoty Nr 49, którego

stałą siedzibą stał się kompleks koszarowy przy dzisiejszej ul. Sobieskiego. Do 1939 r. składał się z trzech niemal identycznych bloków, do dziś zachował się tylko jeden. 27 grudnia, w momencie wybuchu rozruchów w Poznaniu, w gnieźnieńskich koszarach pozostawało ok. 600 ludzi, w tym kompania karabinów maszynowych. Przejęty kompleks stał się chwilowo więzieniem dla wziętych do niewoli Niemców, a w przyszłości tu formowano lokalne oddziały zbrojne. (przećzytaj szczegółowy opis wydarzeń)

Gmach dawnego Landratu (starostwa powiatowego) przy ul. Lecha 6 (Bahnhofstrasse)
Kolejną siedzibą władz cywilnych - należało jak najszybciej objąć niemieckich urzędników dozorem i pilnować połączeń telefonicznych. Zajęto także kasę powiatową m.in. na wypłatę żołdu dla żołnierzy. Personel Landratu nie stawiał oporu i podporządkował się zarządzeniom.

Park im. R. Kaczorowskiego (dawniej Park Dworcowy)
W jego sercu znajdował się pomnik ku czci poległych w walkach o niepodległość Polski w latach 1918-1921. Kamiennego monumentu w formie obelisku zwieńczonego wielkim żłazem strzegły dwie armaty 152,2 mm - trofea wojenne, zdobyte na Niemcach i używane w powstaniu przeciwko nim. Ich lufy skierowane były na zachód, w stronę granicy polsko-niemieckiej. Pomnik został zniszczony na przełomie lat 1939-1940.

Kolejowy Dworzec Główny przy ul. Dworcowej (Bahnhofstrasse)
Oryginalny budynek z czerwonej cegły, choć przetrwał drugą wojnę światową, został rozebrany w latach '60 jako „przeznaczony” (kolejny strategiczny obiekt).

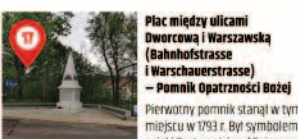
Obsadzono zabudowania kolejowe i odległy o kilkadziesiąt metrów dworzec towarowy, a także znajdujący się po drugiej stronie torowiska kompleks parowozowni. Wieczorem przejeżdżały transporty wojskowe, w których zdobyto broń, konie, pojazdy i ogromną sumę pieniędzy z kasy wojskowej. Przez kilka dni pisały o tym gazety w całym Niemczech, nazywając powstańców „gnieźnieńskimi rabusiami”. 29 grudnia na perony dworca skierowano niemieckich jeńców z terenu miasta. Waga powrotu do domu była jednym z głównych argumentów, które przekonały ich do poddania się bez walki. Zarówno dworzec osobowy jak i towarowy były miejscami odtransportowania kolejnych partii jeńców niemieckich oraz przjazdów innych polskich oddziałów mających wesprzeć gnieźnian w walkach (przećzytaj szczegółowy opis wydarzeń).

Dworzec kolejowy przy ul. Dworcowej (Bahnhofstrasse)
W początkach XX w. kolej wąskotorowa pełniła rolę kolei powiatowej. 2 stycznia 1919 r. dotarła tu niespodziewanie... cała kompania 29 pułku piechoty Wojska Polskiego.

Parę dni wcześniej ci sami żołnierze pomagali powstańcom w walkach pod Anaszewem i Spydłowem, chcieli pomóc też w walkach pod Gnieznem; jednak decyzja Wojciecha Korfańskiego szybko odesłania ich w drogę powrotną z powodu obaw przed skandalem międzynarodowym - poznańskie wciąż pozostawało prawie terytorium Cesarstwa Niemieckiego. Kompanię tę jednak chwilowo wykorzystano do pełnienia warty. Zapewne Gniezno jest pierwszym miastem w Wielkopolsce, w którym warty pełniło prawdziwe Wojsko Polskie - i to na dworcu wąskotorowym!

Kompleks koszarowy przy ul. Wrzesińskiej
Ten imponujący, składający się z 5 bloków koszarowych, kasyna oficerskiej, budynku komendatury, kilku wielkich stajni oraz wielu magazynów i zbrojowni kompleks powstał w latach 1889-1892. Jako miejsce stacjonowania 2. Brandenburskiego Pułku Dragonów Nr 12. Pułki kawalerii były uznawane za bardzo prestiżowe, umieszczenie ich w Gnieźnie było wyróżnieniem. Opanowanie tych koszar nie było tak proste - pułk dragonów jako jednostka elitarna, składająca się z znacznej części z pruskich arystokratów, nie był tak zrewoltowany jak pułk piechoty, a żołnierze wciąż słuchali oficerów, którzy nie chcieli się poddać. Po dramatycznych rozmowach i zwrotać akcji koszarę dragonów przeszły w polskie ręce wraz z zapasem broni. Kompleks do dziś zachował się w stanie niemal nienaruszonym. (przećzytaj szczegółowy opis wydarzeń).

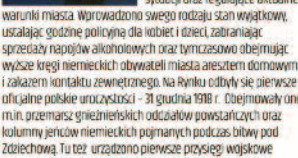

Plac między ulicami Dworcową i Warszawską (Bahnhofstrasse i Warschauerstrasse) - Pomnik Opatrzności Bożej
Pierwotny pomnik stanął w tym miejscu w 1793 r. Był symbolem opieki Opatrzności nad Gnieznem.

Dawny Hotel Centralny przy ul. Mieszkaj 19 (Hornstrasse)
Miejsce spotkań konspiracyjnych. Od poranka 29 grudnia 1918 r. pomieszczenia Hotelu stały się oficjalnie siedzibą władzy wojskowej, czyli Komendy Miasta, którą dowodził por. Zygmunt Kittel.

Dawny Hotel Europejski przy ul. Dąbrówki 19 (Wilhelmstrasse)
Hotel Europejski skupiał w sobie sporą część oficjalnego życia społeczno politycznego miasta. Od listopada 1918 r. odbywały się tu łączące zebrania lokalnych rewolucyjnych rad - robotniczych i żołnierskiej, a wcześniej - różne spotkania i odczyty o tematyce politycznej, społecznej czy historycznej.

Rynek Miejski
Rynek także w okresie powstania skupiał podstawowe elementy miejskiego życia. Już w nocy 28 na 29 grudnia 1918 r. w mieście pojawiły się pierwsze afisze informujące o nowej sytuacji oraz regulujące aktualne warunki miasta. Wprowadzono swego rodzaju stan wyjątkowy, ustalając godzinę alkoholowych oraz tymczasowo obejmując sprzedaż napojów alkoholowych oraz tymczasowo obejmując wyższe kręgi niemieckich obywateli miasta aresztem domowym i zakazem kontaktu zewnętrznego. Na Rynek odbyły się pierwsze oficjalne polskie uroczystości - 31 grudnia 1918 r. Obejmowały one m.in. przemarsz gnieźnieńskich oddziałów powstańczych oraz kolumny jeńców niemieckich połączonych podczas bitwy pod Zdobychową. Tu też urządzono pierwsze przysięgi wojskowe gnieźnieńskich oddziałów.

Ulice Tumski, Łaskiego i Powstańców Wielkopolskich (Domstrasse, Posenerstrasse, Exnerstrasse)
Trakt, tworzony przez te ulice łączy centrum z zachodnimi i północno zachodnimi rubieżami miasta. Wychodzą z niego ulice w kierunku Poznania, Kłedka i Kryn. W pierwszych dniach powstania trasa ta była intensywnie uczęszczana przez delegację miejską jak i oddziały, które miały wziąć udział w bitwie pod Zdobychową, a potem wracające po zwycięskiej potyczce, prowadząc ze sobą jeńców i zdobycz wojenną.

Cmentarz św. św. Piotra i Pawła
Największa gnieźnieńska nekropolia, z grobowcami wybitnych lokalnych postaci. Na bocznej skarpie znajduje się grobowiec B. Kasprowicza, przy kościele św. św. Piotra i Pawła, u wylotu głównej alei cmentarza

- nagrobek ks. majora M. Zabłockiego, duszpasterza powstańczego, który później został wojskowym kapłanem, wstawiając się także w czasie dalszych walk o niepodległość. Znajdź tam można również wiele innych nagrobków powstańców, oznaczonych specjalnymi tabliczkami. Przy końcu głównej alei znajduje się Akropol Bohaterów - kwatery, na której spoczywa 53 mieszkańców Gniezna gnieźnieńskich, poległych w walkach powstania wielkopolskiego. Żołnierze mogli więcem otaczać strzelczy pomnik wystawiony Bohaterom przez mieszkańców Gniezna w roku 1933.

Inne warte zobaczenia miejsca związane z lokalną historią powstania wielkopolskiego, znajdujące się w mieście poza opisaną trasą zwiedzania oraz w bezpośredniej bliskości Gniezna:
• Stado Ogierów przy ul. Klekocińskiego 14
• Gmach dawnego szpitala garnizonowego - dzisiejszy Szpital Pomnik Chrztu Polski przy ul. Św. Jana 9 (Johannisstrasse)
• Szkoła Podstawowa nr 6 przy ul. Żwirki i Wigury
• Plac św. Józefa przy wjeździe wodociągowej przy ul. Bł. Jolenty (Vorwerstrasse)
• Zdobychowa

rysunki: Marceli Derengowski

Spacerem po GNIEŹNIE

Znani Nieznani

Wycieczka szlakiem Znanych Nieznanych w Gnieźnie

Gniezno to miasto wyjątkowe w historii Polski i Europy. Tutaj nie tylko żyli znani królowie i królowe, dyplomaci, święci i błogosławieni, prymasowie i nadworni artyści, ale również wielcy mieszczanie, których dokonania nierzadko zmieniały świat. Zapraszamy na fascynującą wędrowkę po nieznanym Gnieźnie!

Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski"

Informacja Turystyczna

ul. Bolesława Chrobrego 40/41 | 62-200 Gniezno

T.: (+48) 61 428 41 00 | M.: (+48) 781 999 912

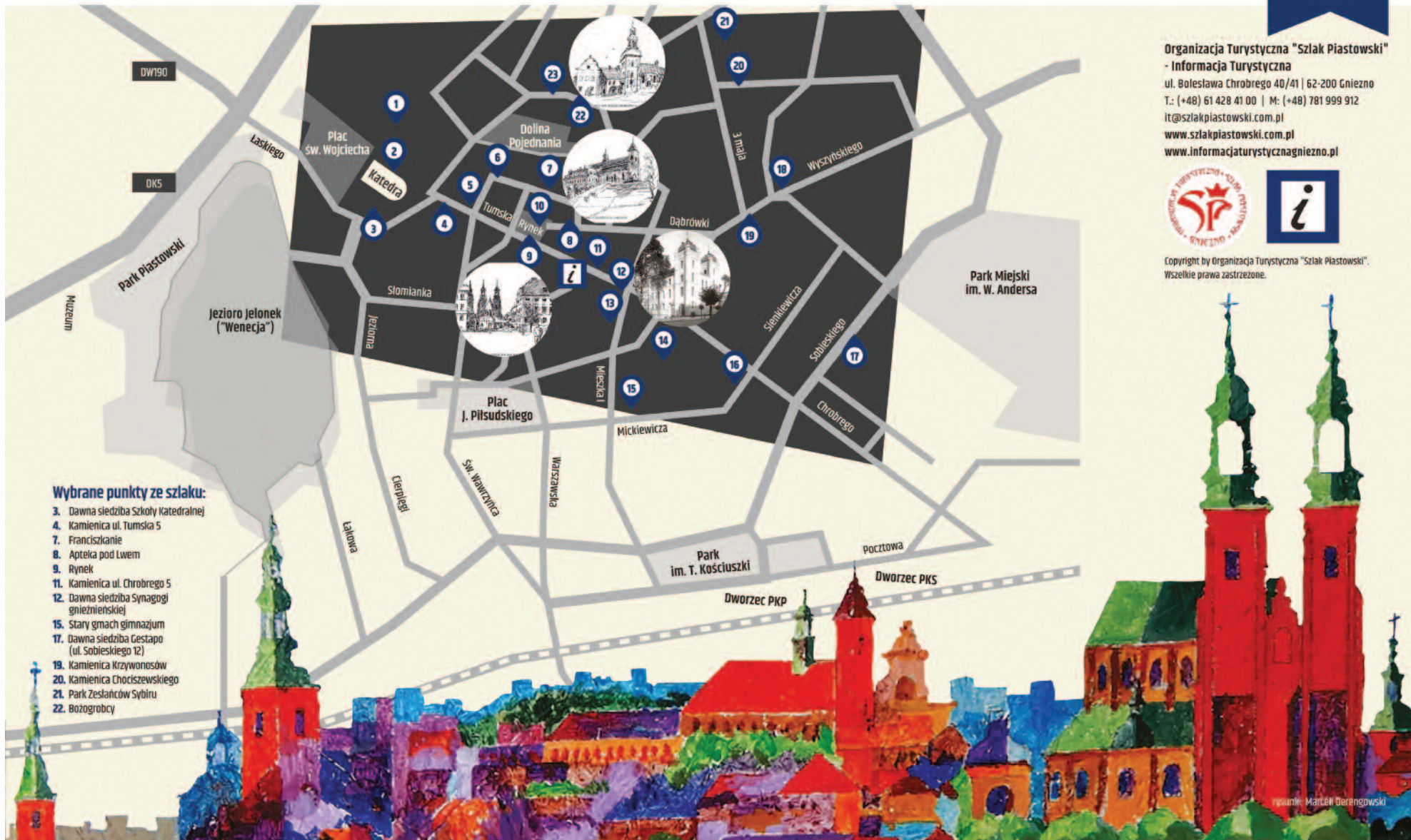
it@szlakpiastowski.com.pl

www.szlakpiastowski.com.pl

www.informacjaturystycznagniezno.pl

Copyright by Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski".
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Wybrane punkty ze szlaku:

3. Dawna siedziba Szkoły Katedralnej
4. Kamienica ul. Tumskiej 5
7. Franciszkanie
8. Apteka pod Lwem
9. Rynek
11. Kamienica ul. Chrobrego 5
12. Dawna siedziba Synagogi gnieźnieńskiej
15. Stary gmach gimnazjum
17. Dawna siedziba Gestapo (ul. Sobieskiego 12)
19. Kamienica Krzywonośów
20. Kamienica Chociszewskiego
21. Park Zesłańców Sybiru
22. Bozogrób

Pełen opis autorskiej trasy Dawida Junga Śladami Znanych Nieznanych dostępny do pobrania na www.szlakpiastowski.com.pl / www.informacjaturystycznagniezno.pl

1 Seminarium - wielcy wykładowcy

Wielcy rektorzy wyższej uczelni w okresie staropolskim, m.in. Jakub Dubiusz (od 1611), po studiach w Rzymie i Padwie, Wojciech Łanicki w latach 1643-1646, późniejszy rektor Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Aladem Lubrańskiego, Karol Chudoński, syn gnieźnieńskiego aptekarza, rektor do 1665, później był w poselskim od króla Jana III Sobieskiego do elektora bawarskiego, Stefan Damałewicz, słynny historyk i kronikarz.

2 Archiwum Archidiecezjalne - Jan Albert, największy archiwista w XVII w.

ks. Jan Albert (1731-1808)
- z pochodzenia Włoch, poeta i publicysta, współzałożyciel i redaktor „Monitora” oraz „Zabaw przyjemnych i pożytecznych”, sekretarz i przyjaciel króla Augusta Poniatowskiego, kawaler Orderu Św. Stanisława, jeden z najwybitniejszych polskich archiwistów XVIII w. o fenomenalnej pamięci - potrafił zapamiętać i przepisać ponad sto stron rękopisu. W latach 1787-1796 mieszkał i pracował w Gnieźnie, zarządzając i porządkując gnieźnieńskie archiwalia kościelne.

3 Dawna siedziba Szkoły Katedralnej (Wzgórze Lecha) - Otto z Bambergu

Pierwszym znanym z historii rektorem Gnieźnieńskiej Szkoły Katedralnej (jej słynnym absolwentem był m.in. Św. Stanisław) był Św. Otto z Bambergu, pracujący w Gnieźnie w latach 1080/1-1085, zagorzały propagator kultury Św. Wojciecha, zyskał przydomek „Apostola Pomorza”.

4 Kamienica ul. Tumskiej 5 - Modest Maryjański

Tumską 5 to kamienica pełna tajemnic i zapomnianych historii. To właśnie pod tym numerem nocować miała niezgoda Deotyma (wł. Jadwiga Łuszczewska), najwybitniejsza polska poetka XIX w. Najwybitniejszym jednak mieszkańcem był Modest Maryjański (1854-1914), podróżnik, inżynier górniczy, poszukiwacz złota, właściciel kopalni w Ameryce i Australii, dzięki niemu prowadzono eksploatację rądkich minerałów. Jest autorem wielu cennych artykułów naukowych i podróżniczych. Starość spędził w Gnieźnie. Obok Erazma Kretkowskiego jest jednym z największych gnieźnieńskich podróżników.

5 Ławeczka Zakochanych - Władysław i Anna, polscy „Romeo i Julia” w średniowieczu

Legendarna opowieść o burmistrzance Annie i księciu piastowskim Władysławie rozgrywa się na tle prawdziwych zdarzeń, które wydarzyły się w Gnieźnie w 1370 r. Wtedy do miasta przybył król Ludwik, a wraz z nim Władysław Biały, książę gnieźnieński, który na przyjęciu u burmistrza zakochał się w jego córce. Niestety, choć miłość była odwzajemniona, nie mogła się spełnić - piękna Anna była tylko burmistrzanką, a Władysław

pełnoprawnym księciem. I tak oto książę opuścił Gniezno w polu bitewnym szukając zapomnienia, a urodziwa Anna umiała z tęsknoty. Ponoć oblażył świat, kasztelan gnieźnieński Erazm Kretkowski (1508-1558), opowiedział później tę historię słuchaczom w jakiejś londyńskiej karczmie i tak oto w niedługim czasie powstała, w nieco zmienionej formie, tragiczna opowieść o kochankach, choć już nie z finałem w Gnieźnie lecz w Weronie, miasteczku leżącym kilka kilometrów od miejsca, gdzie pochowany został pod epitafrum Jana Kochanowskiego gnieźnieński kasztelan.

6 Sąd - Katarzyna Lenartowa

Katarzyna Lenartowa - mieszkająca w XVI w., z zawodu aktorka, pierwsza znana w historii Europy kobieta - biegała sądownie. W 1552 r. występowała w gnieźnieńskim procesie sądowym jako biegła w sprawie murarza z Czajkowskiego i legnickiego oraz Eufemia, córka Przemysława księcia Poznańskiego, profesora w zakonie Św. Kławy w Gnieźnie około r. 1527 uczyniła. Najwybitniejszą księżniczką pochowaną w klasztorze jest Anna Bolesławówna (1276 przed 1300), córka księcia gnieźnieńsko-kaliskiego Bolesława Pobożnego i białej królowej, Władysława Odonica. Jej siostrą była Jadwiga, żona Władysława Łokietka, matka króla Kazimierza Wielkiego. Na cześć gnieźnieńskiej księżniczki poeci układali wiersze i pieśni.

7 Franciszkanie - zapomniane księżniczki

Oprócz białej królowej, królowej węgierskiej oraz księżny i księżniczki, w klasztorze zostały pochowane również księżniczki piastowskie, których portrety wisiały jeszcze do 1631 r. Elżbieta (zm. 1296), córka Henryka, księcia wrocławskiego i legnickiego oraz Eufemia, córka Przemysława księcia Poznańskiego, profesora w zakonie Św. Kławy w Gnieźnie około r. 1527 uczyniła. Najwybitniejszą księżniczką pochowaną w klasztorze jest Anna Bolesławówna (1276 przed 1300), córka księcia gnieźnieńsko-kaliskiego Bolesława Pobożnego i białej królowej, Władysława Odonica. Jej siostrą była Jadwiga, żona Władysława Łokietka, matka króla Kazimierza Wielkiego. Na cześć gnieźnieńskiej księżniczki poeci układali wiersze i pieśni.

8 Apteka pod Lwem - gnieźnieński aptekarz

Do najwybitniejszych gnieźnieńskich rodów aptekarskich należeli Kuglerowie. Już w 1780 r. Krystyn Bogumił Kugler założył w Gnieźnie aptekę „Pod Lwem”, która stanowiła ewenement w historii ówczesnej Europy, bowiem była prowadzona przez jedną rodzinę w jednym miejscu nieprzerwanie aż przez 141 lat! Kolejnym ewenementem była pierwsza kobieta, która samodzielnie prowadziła własną aptekę w Prusach - Teresia Kugler (zm. 1831). Rozbudowała rodzinny interes i niebawem prowadziła dwie apteki w Gnieźnie. Dawna apteka „Pod Lwem”, jak głosi legenda, posiadała nad wejściem rzeźbę lwa z domu, który ze złości rozebrał Prusacy, bo mieszkał w nim przez krótki czas sam Napoleon Bonaparte.

9 Rynek - Dorota Paluszka

Dorota Paluszka - najwybitniejsza gnieźnieńska czarownica, w rzeczywistości przekupka fałszywie oskarżona o czary. Spłonęła na rynku w 1619 r. Była wyjątkową kobietą jak na swoje czasy, potrafiła czytać i pisać. W jej domu znajdono księgę „Raj utracony”, która posłużyła jako główny dowód oskarżenia w procesie sądowym. Na jej cześć gnieźnieńscy poeci układali później wiersze, bo śmierć zamordowanej gnieźnianki stała się symbolem wyjątkowej niesprawiedliwości i okrucieństwa.

10 Kamienica rynekowa - Maria Springer

Maria Springer (1824-1872)
- filantropka i poetka ukrywająca się pod pseudonimem Marii z Gniezna. Przyszła do historii literatury jako poetka rewolucyjna w roku 1848, wykazując się w swojej lirce nieprzeciętną odwagą i wrażliwością na nierówności społeczne. Była również modystką i projektantką mody, w Gnieźnie prowadziła słynny dom handlowy z odzieżą i materiałami krawieckimi, przekazywał zyski na sierotnice, towarzystwa naukowe i oświatowe.

11 Kamienica ul. Chrobrego 5 - Anna Piskurz zwaną „Dzięką z Gniezna”

Anna Piskurz (1957-2003) - nazywana „Dzięką z Gniezna” (wielkość liryki to piosenki), jedna z najbardziej utytułowanych poetek gnieźnieńskich (laureatka ponad 100 konkursów literackich, w tym o Nagrodę im. M. Hłaski), założycielka i redaktorka naczelnia pisma kulturalnego „Plus Minus”. Autorka kilku tomów wierszy, kilkunastu powieści i kilkunastu opowiadań (w tym wyjątkowość wątki futurologiczne). Od wielu lat organizowany jest Ogólnopolski konkurs Literacki im. Anny Piskurz dla młodych pisarzy i pisarek przed debiutem, który obecnie jest jednym z istotniejszych wyróżnień w Polsce.

12 Dawne siedziby synagog gnieźnieńskich

Eliezer Askenazy (1513-1585) - sędziowski rabin, lekarz, uczony, określany „najwybitniejszym rabinem renesansowej Europy” (Askenazy postulował dialog międzyreligijny). Był rabinem w Warszawie i Famagurcie (na Cyprze). W Gnieźnie w 1582 ukończył swoje najwybitniejsze dzieło pt. „Maase Adonaj”. W tym samym roku poświęcił również w Gnieźnie nowowytbudowaną synagogę, w której modlono się około 110 żydów.

W gnieźnieńskiej synagodze śpiewał w XIX w. Izak Heymann, jeden z najwybitniejszych muzyków synagogalnych, twórca amsterdamskiej szkoły kantorów. Po studiach na Węgrzech rozpoczął pracę jako kantor w synagogach w Wileńsku i Grudziądzu, następnie osiadł na dłużej w Gnieźnie i zaczął podpisywać się jako „Gnesener Chaszer”.

Od 1856 r. aż do śmierci był kantorem synagogalnym w Amsterdamie. Świątówką sławę jako kompozytor zyskał hymnami „Schrei! today! le! er”. Nawet mieszkając w Amsterdamie utrzymywał znajomość z gnieźnianami, m.in. z legendarnym tenorem Wernerem Albertem.

13 Dawna siedziba kahału (obecnie budynek Szkoły Muzycznej) - wielcy Żydzi z Gniezna

Rabinami Gniezna w XIX w. byli nierzadko wybitni teologowie oraz publicyści. Wśród nich wyróżniał się Markus Horowitz (1844-1910), rabin gnieźnieński w latach 1874-1878, autor prac teologicznych i historycznych, poliglota. Horowitz początkowo naukę pobierał w Jeshuwach Ughely i Eisenstadt, następnie studiował filozofię i orientalistykę w latach 1868-1871 na uniwersytetach w Wiedniu, Budapeszcie i Berlinie. Doktorat obronił w Tybindze. Po wyjeździe z Gniezna został rabinem we Frankfurcie nad Menem, gdzie założył dwie szkoły religijne oraz pełnił funkcję dyrektora Deutsche Rabbinerverband. W Gnieźnie urodził się jego dwaj synowie: Leo (złotnik i projektant numizmatów) oraz Felix (kolekcjoner dzieł sztuki). Horowitz jest autorem wielu prac w językach: hebrajskim, węgierskim i niemieckim.

14 MOK - Teobald Klepaczewski

Teobald Klepaczewski (r. 1822 r.) - wybitny badacz, dokumentalista, ludoznawca i muzyk, korespondent Oskara Kolbego, współtwórca Towarzystwa Przyjaciół Muzyki w Poznaniu, na co dzień jako ksiądz pełnił w Gnieźnie urząd syndyka i radcy konsystorza Arcybiskupiego. Klepaczewski założył w 1854 r. w Gnieźnie Towarzystwo Śpiewacze „Dzwon”, skupiające śpiewaków i śpiewaczki. Obecnie „Dzwon” jest najstarszym świeckim chórem w Polsce, który czynnie koncertuje i odbywa regularne próby w MOK-u.

Stary gmach gimnazjum - wielcy absolwenci: naukowcy, lekarze, poeci
Wśród najwybitniejszych absolwentów warto wspomnieć: Georga Heymę (1891-1912), poety, dramaturga, prekursora europejskiego ekspresjonizmu, któremu swoją poezję dedykował Zbigniew Herbert, prof. Wilczka Brosa (1903-1994), pioniera torakologichologii i współtwórcę polskiej kardiologii (pierwszy w Polsce wykonał operację na otwartym sercu), wybitnych archeologów i historyków: prof. Józefa Kostrzewskiego (1885-1969), prof. Konrada Jądrzewskiego (1908-1985), prof. Witolda Hensla (1917-2008), prof. Jerzego Topolskiego (1928-1998). Jednym z nauczycieli gimnazjum był Niemiec zakochany w słowianoszczyźnie, Otto Knoop (1835-1931), który w XIX w. spisał od gnieźnieńskich uczniów pokątną listę nieznaną legend i wieść ludowych.

15 Teatr - Igrz Jurek pierwszy polski aktor zawodowy

Jurek - pierwszy polski aktor znany z imienia i majętności. Był nadwornym graczem (aktor-pieśniarz), który w 1235 r. w Gnieźnie, przed księciem, chłapię przebiegał Boga za wykonywanie „harbiągów” zawodu, podarował Kościołowi jedną ze swoich wsi.

17 Dawna siedziba Gestapo (ul. Sobieskiego 12) - Włodzimierz Odojewski

W okresie okupacji hitlerowskiej przy dzisiejszej ul. Sobieskiego 12 znajdowała się siedziba Gestapo, tajnej policji. W latach 1940-1941 w budynku rezydował dowódca gnieźnieńskiego SS Jürgen Stroop, słynny „późniejszy” Józef Warszawskiego „getta”. W budynku tym był także przedsiadywany podejrzany o działalność w Szarych Srebrach nastoletni chłopiec, Włodzimierz Odojewski (1930-2016), który całą okupację spędził pod Gnieznem, w miasteczku Iłeczk. Odojewski przeszedł później do historii europejskiej literatury, jako pisarz był kilkakrotnie nominowany do Nagrody Nobla. Od najbardziej znanych jego dzieł należy powieść: wydana w Paryżu w 1973 r. pt. „Zaspie wszystko, zawieję...”.

18 Kościół Św. Michała - Adam Smiłekowski, najwybitniejszy starosta gnieźnieński

Teren wokół kościoła Św. Michała (patronami kościoła byli starostowie gnieźnieńscy) już w okresie staropolskim był miejscem, w którym zbierały się zaciągi wojska polskiego udające się na wojny. To właśnie tutaj zbierał zaciąg również Adam Smiłekowski (ok. 1650-1716), starosta gnieźnieński, jeden z wybitniejszych dowódców wojskowych w polskiej historii. Już w 1673 r. Smiłekowski walczył pod Sobieskiem pod Chocimem, w wojsku króla Augusta II dowodził w randze chorążego nadwornego, w wojsku króla Stanisława Leszczyńskiego w randze generała majora, zyskał sławę jako „Achilles Polski”, pisarce i poeci poświęcił mu liczne dzieła.

19 Kamienica Krzywonośów - Werner Albert, geniusz opery

Wojciech Krzywonoś urodził się w Gnieźnie w 1863 r., przeszedł do historii światowej opery jako Werner Albert, jeden z największych tenorów bohaterów przed I wojną. Występował w największych operach świata. Jako tenor był ulubionym kompozytora Piotra Mascagniego, w młodym tenorze podkochiwała się nawet Lełwa już wtedy madame Desirée Artot (1835-1907), niespełniona miłość i narzeczona Piotra Czajkowskiego. Gnieźnianin był prekursorem nagrywania ludzkiego głosu, był również jednym z pierwszych w historii europejskiej kinematografii aktorem muzycznym.

20 Kamienica Chociszewskiego

Józef Chociszewski (1837-1914) - redaktor, wydawca, publicysta, zwany „ojcem polskiego dziennikarstwa”, założyciel i naczelnik kilku tytułów prasowych, obrońca polskiej tożsamości i kultury, więziony przez Prusaków. Jako pisarz łącznie wydał ponad trzydzieści pozycji książkowych w rekordowym nakładzie kilku milionów egzemplarzy.

21 Park Zesłańców Sybiru - Morawski, jeden z pierwszych polskich sybiraków

Jednym z pierwszych w historii Polski zesłańców na Sybir był urodzony w Gnieźnie w 1744 r. Jan Nepomucen Morawski (zm. po 1794), jeden z najbardziej znanych pułkowników konfederacji barskiej (1768-1772), na którego cześć układano poematy, już za życia wszedł do pantheonu „bohaterów narodowych”. Po dostaniu się do niewoli Morawski był przetrzymywany w celi z innym gnieźnianinem, Augustynem Miaszkowskim (ur. 1740), podstarościm gnieźnieńskim, także konfederatem, który został zesłany na Sybir. Losy konfederatów gnieźnieńskich wciąż czekają epickiej opowieści kinowej.

22 Bozogrób

Najwybitniejszą prepozycją gnieźnieńskiego zakonu ryckerskiego, wśród nich m.in. Mikołaj (zm. po 1438), od 1418 prepozyt gnieźnieński, w 1430 jako sędzia z ramienia soboru bazylikańskiego wydawał wyrok w sprawie osądzenia prebend obsadzanych przez magistra teologii i doktora praw w kapitule gnieźnieńskiej, Jan z Gniezna (zm. po 1439), magister, jako prepozyt gnieźnieński brał udział w sprawie sądowej, w której powołał na świadka słynnego kronikarza Jana Długosza, ówczesnego sekretarza kard. Zygmunta Oleśnickiego (późniejszego arcybiskupa gnieźnieńskiego).

23 Szpital - Samuel Kristeller, prekursor europejskiej ginekologii

Samuel Kristeller (1820-1900) - światowej sławy ginekolog. Po studiach w Berlinie (dyplom 1844) przyjechał do Gniezna, gdzie rozpoczął praktykę lekarską. W 1850 został tutaj fizykiem powiatowym (radcą do spraw zdrowotnych). Był pierwszym w historii Pius Żydem (do spraw zdrowotnych). W 1867 wyprawiał do europejskiej meycyny chwył polonizacji nazwany na jego cześć mawierem Kristellera, również jako pierwszy na świecie odkrył rolę czopu słuzowego szyjki macicy w zapłodnieniu (na jego cześć czop ten po dziś dzień nazywany jest czopem Kristellera).

rysunki: Marcelli Derengowski

Spacerem po GNEŹNIE

Szlak kamienic mieszczańskich

W gnieźnieńskim Oddziale Archiwum Państwowego w Poznaniu znajdują się akta gnieźnieńskich posesji będące bogatym, a mało znanym źródłem do dziejów miasta. Na szczególną uwagę zasługują rysunki kamienic pochodzące z okresu ich budowy. Poniżej pokazano ich niewielką część. Tekst powstał w oparciu o informacje zawarte w aktach.

Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski"
- Informacja Turystyczna
ul. Bolesława Chrobrego 40/41 | 62-200 Gniezno
T.: (+48) 61 428 41 00 | M.: (+48) 781 999 912
it@szlakpiastowski.com.pl
www.szlakpiastowski.com.pl
www.informacjaturystycznagniezno.pl

Copyright by Organizacja Turystyczna "Szlak Piastowski".
Wszelkie prawa zastrzeżone.

Pełen opis autorskiej trasy Marka Szczepaniaka **Szlakiem kamienic mieszczańskich**
dostępny do pobrania na www.szlakpiastowski.com.pl / www.informacjaturystycznagniezno.pl

1 Grzybowo 5

Nieruchomość położona nad brzegiem Srawy w 1844 r. należała do wdowy Z. Kuszczalskiej. Od 1850 r. - do małżonków Kaszyńskich (Jakub i Emilia z d. Foerster), potem do Gabrieli Foerster, która w 1879 r. przystąpiła do budowy nowego domu wg. proj. mistrza Krawczyńskiego, prace wyk. Nepomucen Zieliński. Była to typowa kamienica czynszowa, jednym z kolejnych właścicieli był Leon Koszuta. W międzywojniu prowadził na parterze po lewej stronie zakład krawiecki. W 1923 r. wybił nowe drzwi do pracowni, co zmieniło wygląd fasady.

2 Dąbrówki 8

Do początku XIX w. stał tu kościół pw. św. Ducha. W 1821 r. ze wzgl. na jego zł stan techniczny magistrat gnieźnieński sprzedał go z obowiązkiem rozbudowy i uporządkowania terenu J. Jasińskiemu. W latach nast. powstał tu dom należący do J. Wnukowskiego. W latach 60. XIX w. na narożniku ul. Wilhelmowskiej (ob. Dąbrówki) i Krzywego Koła stała stajnia, budynek mieszkalny stojący frontem do ul. Wilhelmowskiej był nieco odsunięty na zachód, między nim a stajnią był wjazd na podwórze. W latach 80. i 90. XIX w. wdowa po Janie, Marii, prowadziła tu hotel. W 1897 r. nowy właściciel, mistrz rzeźbiarki Fr. Milbradt, wystawił nową kamienicę zajmującą cały narożnik z oficyną na całą dt. działki. Na parterze od ulicy mieścił się sklep mięsny, w głębi - warsztat rzeźnicki.

3 Bolesława Chrobrego 38

W 1828 r. właścicielem był A. Puszyński. W kolejnych latach posesja przechodziła z rąk do rąk, aż w 1870 r. nabył ją Bertha Löwenthal i podjęła budowę oficyny, którą prowadził budowniczy Piasecki. W 1878 r. syn Berthy Philipp rozpoczął remont fasady, a w 1884 r. w oficynie uruchomił piekarnię. Ponieważ właściciele sąsiednich posesji skarżyli się na uciążliwe sąsiedztwo i dym z kominu piekarni, Löwenthal musiał w 1886 r. podwyższyć komin o 1,5 m. W 1893 r. posiadłość przejął hydraulik C. Reich i podjął budowę nowego budynku mieszkalnego z 2 oficynami. Prace prowadził gnieźnieński architekt i budowniczy L. Śmielecki. W międzywojniu właścicielem budynku był K. Kowalski. Mieściła się tu wówczas drogeria „Gwiazda” W. Chwiałkowskiego, a na 1. piętrze - „Skład sukna” M. Szotta i S. Żelaznego. Miało tu siedzibę także

gnieźnieńskie Kolo Kobiece Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej oraz sklep i warsztat naprawy maszyn do szycia Singer.

Bolesława Chrobrego 35

Nie zachowały się informacje sprzed 1897 r., kiedy to gnieźnieński budowniczy Leon Śmielecki zaprojektował dla właściciela zakł. odlewniczego G. Pohla stojącą do dziś kamienicę. Na tyłach zaplanował budowę 2 równoległych oficyn. W 1904 r. posiadłość wyposażono w bieżącą wodę i kanalizację. Po I wojnie Światowej Pohl sprzedał nieruchomość A. Talikowi. Od 1930 r. w podwórzu mieściła się rolnicza piwna, potem „Wywornia wód mineralnych i lemoniad” St. Gieryna i A. Talika. Zapewne nie przynosiła spodziewanych zysków, bo już w r. 1933 w jej pomieszczeniach L. Dutkiewicz założył warsztat rzeźnicki. W 1936 r. znajdowała się tu prac. malarska W. Koniecznyńskiego.

5 Macieja Lubińskiego 13

Przed powstaniem ob. kamienicy od 1853 r. właścicielem nieruchomości był lekarz, filantrop i działacz narodowo-oświatowy dr Józef Tyc, gnieźnieński odpowiednik K. Marcinkowskiego. W 1854 r. zamierzał przystąpić do budowy domu, na co początkowo - z powodu rzekomego braku funduszy - nie otrzymał zgody od gnieźnieńskich władz. Ostatecznie uzyskał ją po uporczywych zabiegach. Istniejący obecnie bud. powstał w 1875 r. dla kolejnego właściciela posesji, kupca A. Wierzbickiego, wg. proj. gnieźnieńskiego budowniczego Roberta Tyrockiego. Od 1882 r. właścicielem był kupiec E. Samberger, handlujący zbożem, nasionami, węglem i materiałami budowlanymi. Po jego śmierci właścicielkami posesji pozostały wdowa po nim Zofia i ich córka Władysława.

6 Mieszka I 30

W latach 30. XIX w. właścicielem był kolodziej J. Wolff. W l. 1822-54 r. kilkakrotnie pełnił on funkcję starszego cechu połączonego stelmachów, kolodziej i stolarzy. Od r. 1850 na posesji stał parterowy budynek z poddaszem. W 1874 r. właścicielką została H. Świnarska, która 5 lat później przystąpiła do budowy nowej kamienicy. Prace bud. prowadził L. Schwittay z Trzemesznej i R. Haefner z Gniezna pod nadzorem inspektora Rotha. W l. 1927-36 w kamienicy mieściła się szkoła Z. Wnukowskiej. Kolejny właściciel L. Waniorok

7 Moniuszki 4a

W maju 1901 r. budowę kamienicy rozpoczął tu mistrz ciesielski Z. Ballenstedt. W tym samym roku nieruchomość przejął G. Waldo. Proj. budynku wykonał dla niego gnieźnieński budowniczy W. Kowalski. Od 1905 r. właścicielem nieruchomości był R. Grösser, wydawca dziennika „Gnesener General Anzeiger”. W jego domu do końca I wojny światowej mieściła się też redakcja gazety. W latach 20. XX w. właścicielem był St. Müller, a od 1934 r. powstaniec wielkopolski, kupiec i gnieźnieński radny Leon Pitschody.

8 Warszawska 5

Posesja w latach 40. XIX w. należała do rodziny piekarza Fr. Radomskiego. W 1862 r. wystawił on murowaną kamienicę wg. projektu R. Haefnera, mieściła się tu wówczas piekarnia. W l. 1868-92 kupiec Max Fuhs dokonał modernizacji domu wg. proj. R. Tyrockiego. Następną przebudowę przeprowadził G. Mentz w l. 1903-4 dla Fr. Gesella, właściciela położonego nad jez. Jelonek młyna parowego. Przebudowano budynek na tyłach posesji, a kamienica frontowa uzyskała obecny wygląd. W 1937 r. na parterze powstał sklep kapeluszniczy A. Byłebytowej.

9 Warszawska 39

Posesja w l. 20. XIX w. należała do rodziny M. Konortowicza. W 1830 r. wdowa po nim padławią sprzedała ją S. L. Pariserowi. W 1871 r. nieruchomością kupił Heiman Krzywonos. Św. karierę zawodową rozpoczynał jako piekarnik i tak się zawsze przedstawiał. Był jednym ze współzałożycieli gnieźnieńskiego cechu piekarzy. Jego piekarnia specjalizowała się w wypieku kosznego chleba żytniego. W 1880 r. wdowa po Heimanie sprzedała nieruchomość mistrzowi szewskiemu J. Kellow. Stał tu wówczas parterowy dom z poddaszem i przelotową sienią. W 1883 r. Keil rozpoczął budowę nowej kamienicy (wg. proj. gnieźnieńskiego budowniczego i architekta Aleksandra Tyrockiego), która stoi do dziś. Po śmierci ojca dom przejął syn Benno. Po I wojnie światowej właścicielem był W. Lewandowski, zamieszkały na stałe w pow. konińskim. Lokatorzy

skarżyli się na stan techniczny budynku, o który nie dbał nieobecny właściciel. Po jego śmierci w 1927 r. właścicielką została S. Ryan z Konina, rok później W. Janiczakowa, zona gnieźnieńskiego notariusza B. Janiczaka. W 1929 r. na parterze domu mieściła się wytwórnia szcetek J. Waltera.

10 Zielony Rynek 12

Przed r. 1841 nieruchomość należała do S. Sulke, przez kolejne dziesięciolecie - do jego potomków. Projekt nowego domu opracowany został w 1881 r. przez arch. Lehmana dla A. Sulkego, kupca i właściciela przedsiębiorstwa spedycyjnego. W 1897 r. jego synowie, Moritz i Isidor, rozbudowali kamienicę wg. proj. A. Wormsa, nadając jej obecny kształt. W międzywojniu mieściła się tu „Hurtownia Gnieźnieńska Towarzystwo z ograniczoną poręką”. Częściowej przebudowy dokonał w 1932 r. arch. i budowniczy gnieźnieński Józef Śmielecki. W 1969-96 na parterze mieściło się gnieźnieńskie Archiwum Państwowe.

11 Zielony Rynek 11

W 1833 r. posesja była własnością Nikodema Klossowskiego. Dom wymagał w tym czasie pilnego remontu. W latach 50. właścicielką nieruchomości została wdowa Sommerfeld, która przystąpiła do budowy nowego domu. W r. 1860 budowniczy R. Haefner wybudował tu parterowy, czterosłupowy budynek, a już po upływie 14 lat gnieźnieński budowniczy Ludwik Ballenstedt zaprojektował i wybudował nową kamienicę dla wdowy L. Hickstedt. Od 1883 do 1913 r. właścicielką nieruchomości była J. Kandecka, po niej K. Piasecka, a w okresie międzywojennym - St. Świątnicka.

12 Rynek 20

Kamienica na narożniku Rynku i Friedrichstrasse już w latach 30. XIX w. należała do żydowskich właścicieli, w tym do rodziny Zippertów, a od 1862 r. do kupca Aarona Rogowskiego, który był także właścicielem sąsiedniej

posesji (przy Friedrichstrasse 1). W 1877 r. przeprowadzono remont domu przy Rynku 20 i przebudowę zaplecza. Po śmierci Aarona właścicielką została wdowa Jphanna, a po niej syn, właściciel garbarni, także Aaron. W 1900 r. przebudował on budynek przy Friedrichstrasse wg. proj. niem. architekta G.H.W. Glerena z Hildesheim. W latach 20. XX w. nieruchomość należała do A. Rogowskiej, która przekazała udział swoim synom Erichowi i Alfredowi. W rękach rodziny nieruchomość pozostawała do 1939 r. W latach 30. na parterze od ul. B. Chrobrego mieścił się sklep kawy, czekolady i towarów kolonialnych „Weska”.

13 Dąbrówki 1

Apteka znajdowała się tu już w I poł. XIX wieku. W 1841 r. wybudował tu dom aptekarz E. Brunner. Potem posesja należała do kolejnych aptekarzy, aż w 1887 r. nabył ją Emil Grieben. W 1904 wybudował kamienicę na narożniku ul. Wilhelmowskiej i Franciszkańskiej (proj. i bud. A. Hoffmann). Pierwotny plan nie przewidywał umieszczenia na fasadzie płaskorzeźby lwa - charakterystycznego detalu, od którego wzięła nazwę apteka. Grieben, choć w czasie okupacji pomagał Polakom, został jako Niemiec wypędzony z Gniezna jesienią 1945 r. Apteka „Pod lwem” funkcjonowała do 2013 r.

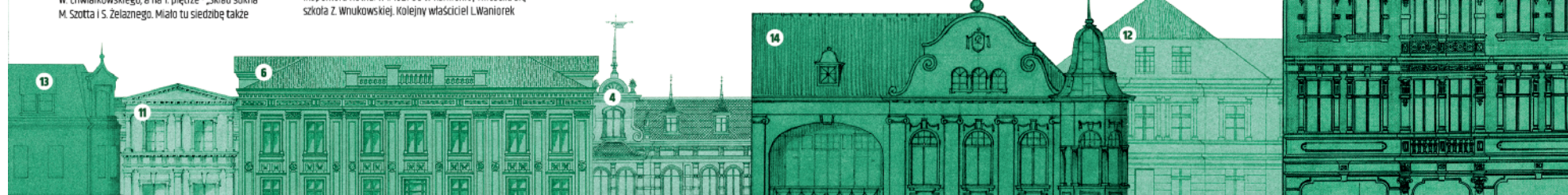
14 Rynek 7

Stojąca tu kamienica była jedną z niewielu, która ocalała po pożarze 1819 r. Jej właścicielem od 1823 r. był oberzysta i radca miejski F. Giebocki, w l. 50. XX w. - G. Grünwald. Wdowa po nim Justyna w 1861 r. sprzedała nieruchomość Nepomucenowi Springer. Na kamienicy ciążył wówczas obowiązek kwatrowania 6 żołnierzy garnizonu gnieźnieńskiego. Po śmierci matki w 1864 r. współwłaścicielkami zostały siostry Gabriela Bernardyna Eugenia i Maria Teresa Kunegunda (poetka i filantropka, znana jako „Maria z Gniezna”). Po ich śmierci od 1891 r. nieruchomością należała do H. Mateckiej, potem - kupca L. Hirschbrucha, dla którego L. Śmielecki wybudował w 1895 r. oficynę. Obecny kształt budynek uzyskał po przebudowie z 1908 r. wg. projektu H. Adama. Po odzyskaniu niepodległości właścicielem domu został znany gnieźnieński adwokat i notariusz dr Zygmunt Rabiski. W 1923 r. zamierzał przebudować kamienicę wg.

proj. J. Wellengera. Zamiar nie został zrealizowany. Niewielki remont przeprowadziła dopiero w 1926 r. firma K. Nowickiego na zlecenie nowej właścicielki Walerii Lebiecz. Poważniejsze prace przeprowadzono dopiero w l. 1933-34, m.in. obniżono poziom stropów piwnicznych, co zostało wymuszone przez wcześniejsze obniżenie poziomu Rynku. W latach 30. na parterze mieścił się warsztat szewski W. Golebiewskiego.

15 Tumski 11

Obecny przebieg ulicy uzyskano po przesunięciu w kierunku pd. po pożarze w 1819 r. Złagodzono też spadek, zasypując koryto Srawy ziemią usuniętą z kulminacji Wzgórza Pańskiego. W 1828 r. właścicielem nieruchomości był A. Zewertowski. Mieścił się tu wówczas szynk i zajazd. Od 1851 r. posesja należała do radcy prawnego Kwadryńskiego. W r. 1871 właścicielem został radca sądu powiatowego W. Chemicki, właściciel Pomarzan (ob. gm. Klecko) i wkrótce rozpoczął budowę nowej kamienicy wg. proj. A. Ballenstedta. W 1893 r. budynek od W. Chemickiego kupił muzyk S. Kortowicz, a od niego w 1896 r. komornik sądowy H. Geisler. W latach 1913-14 przeprowadził on kanalizację obiektu, dobudował drugie piętro i prawną oficynę.

■ To adres z tradycją i prestiżem – w murach hotelu gościli Prezydenci, Premierzy, Ambasadory, znani artyści i ludzie kultury. Dziś każdy z naszych Gości może poczuć się tu wyjątkowo, korzystając z 90 miejsc noclegowych w przytulnych pokojach jedno- i dwuosobowych oraz eleganckich apartamentach. Każdy pokój zachwyca stylem i dbałością o detale, a także atmosferą, którą daje samo otoczenie – zabytkowe mury z duszą.

Wyjątkowe kulinaria dla każdego

Hotel Pietrak to nie tylko miejsce noclegowe. Na smakoszy czekają trzy różnorodne restauracje, z których każda oferuje coś innego:

- **Restauracja Polsko-Włoska** łączy to, co w kuchni najlepsze – tradycyjne polskie receptury ze śródziemnomorską finezją. W menu znajdziesz zarówno kla-

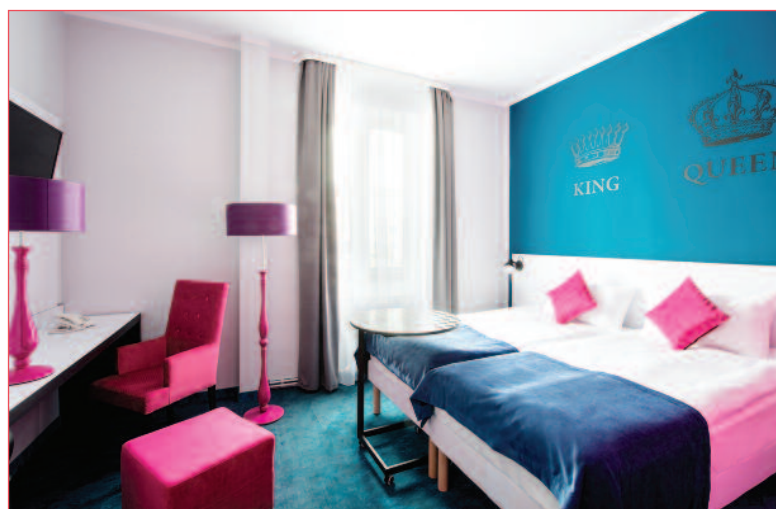
Hotel Pietrak – historia, smak i gościnność w sercu Gniezna

W samym centrum Gniezna, przy reprezentacyjnej ulicy Bolesława Chrobrego 3, mieści się wyjątkowy czterogwiazdkowy Hotel Pietrak – miejsce, które łączy bogatą historię z nowoczesnym komfortem. Obiekt powstał w zaadaptowanych XVIII- i XIX-wiecznych kamienicach oraz dawnych oficynach, a jego sercem jest historyczna Fabryka Wódek i Likierów Bolesława Kasprowicza – legendarna marka znana jeszcze przed wojną nie tylko w Polsce, ale i za granicą.

- **Family Food** to idealna opcja na szybki, domowy obiad. Działająca na zasadzie „na wagę” restauracja pozwala samemu komponować talerz – pysznie, świeżo i uczciwie cenowo.

Nasza **cukiernia hotelowa** to prawdziwa perełka – wypiekane na miejscu ciasta, desery i słodkości cieszą się popularnością wśród gości i mieszkańców.

Warto zajrzeć także do klimatycznej **Herbaciarni „Wiszące Ogrody”**, gdzie można odpocząć wśród zieleni i spokoju, delektu-

syczne dania kuchni staropolskiej, jak i prawdziwe włoskie pizze, pasty oraz świeże składniki prosto z południa Europy.

- **Fabryka Nalewek** to miejsce, które przenosi w czasy dwudziestolecia międzywojennego – zarówno pod względem wystroju, jak i smaku. Tu skosztujesz dań inspirowanych kuchnią z epoki, a wszystko to podane w wyjątkowej oprawie i z nutą nostalgii.

jąc się filiżanką aromatycznej herbaty.

Z kolei wieczorami zapraszamy do **Drink Bar by Pietrak** – stylowego pubu amerykańskiego naprzeciw głównego wejścia do hotelu. To miejsce słynie z doskonałych drinków, przyjaznej atmosfery i... jedynej w Gnieźnie możliwości zapalenia shishy. Idealne na spotkanie ze znajomymi czy wieczorne wyjście po całym dniu zwiedzania.

Dla mieszkańców i turystów

Hotel Pietrak to obowiązkowy punkt na mapie Gniezna – niezależnie od tego, czy jesteś turystą odkrywającym początki państwa polskiego, czy mieszkańcem szukającym klimatycznego miejsca na obiad, kolację czy spotkanie towarzyskie. Nasza wieloletnia pasja do gościnności i gastronomii sprawia, że każdy czuje się tu jak w domu – po królewsku.

Szukasz komfortowego miejsca na rodzinny pobyt, służbowy wyjazd albo weekendową wizytę w Gnieźnie? **ibis Styles Gniezno Stare Miasto** to hotel, który łączy nowoczesny styl z funkcjonalnością, a przy tym znajduje się zaledwie kilka kroków od najważniejszych atrakcji miasta – Katedry Gnieźnieńskiej, Rynku czy Traktu Królewskiego.

Goście mają do dyspozycji wygodne, klimatyzowane pokoje o ciekawym, designerskim wystroju. To idealna przestrzeń zarówno na chwilę odpoczynku po zwiedzaniu, jak i na relaks po pracy. Duże okna, szybkie Wi-Fi i nowoczesne wyposażenie zapewniają pełen komfort – niezależnie od celu wizyty.

Na miejscu działają aż dwie restauracje:

- **Restauracja History** – tu królują dania kuchni polskiej i międzynarodowej, podane w eleganckim, a zarazem przytulnym wnętrzu. To świetne miejsce na obiad z rodziną, kolację z przyjaciółmi lub biznesowe spotkanie.

- **Family Food** – doskonała propozycja dla tych, którzy szukają szybkich i smacznych do-

mowych posiłków. obiady serwowane są na wagę – płacisz tylko za to, co naprawdę chcesz zjeść!

Dodatkowo hotel oferuje lobby bar, przestronne sale konferencyjne i prywatny parking. Dzięki świetnej lokalizacji i profesjonalnej obsłudze ibis Styles ceną zarówno turyści, jak i mieszkańcy Gniezna – chętnie zaglądający tu na lunch, kolację czy spotkanie biznesowe. ■

Drzwi Gnieźnieńskie

Drzwi Gnieźnieńskie powstały ok. 1175 roku za czasów Mieszka III Starego. Ze względu na kunszt, z jakim zostały wykonane nazywano je często PORTA REGIA – drzwi królewskie, PORTA AUREA – drzwi złote. Zabytek ten należy do najcenniejszych dzieł sztuki okresu romańskiego. Ozdobiony scenami z życia Świętego Wojciecha wskazuje na szczególną rolę Świętego w świecie i kulturze XII wieku.

Fot. T. Mroczkowski, własność Muzeum Archidiecezji Gnieźnieńskiej